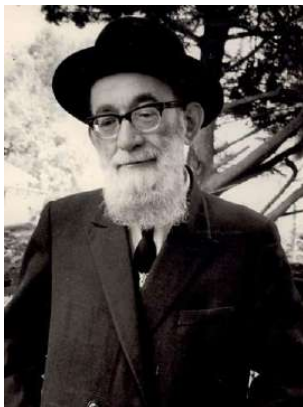

פניני הצדיקים

לעדכונים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

24

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

האדמו"ר הרב יצחק מאיר העשיל מקופיטשניץ זצ"ל - נולד ב-כ"א כסליו ה'תרכ"ב (1861) בזינקוב. לאחר נישואיו התגורר בהוסיאטין ליד חמיו. בשנת ה'תרמ"א (1881), מעט לאחר נישואיו, אביו נפטר והחסידים רצו למנותו לרבי, אבל הוא סירב והמשיך לגור בחצר חמיו. בשנת ה'תרנ"ד (1894), לאחר פטירת חמיו, פנו אליו מעירות שונות לשמש כרבה. מאחר שהסתפק, שאל את דודו - רבו רבי דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב: "מאיזה עיירה לקבל את המינוי?", הרבי הטיל גורל. כשיצא הפתק 'קופיטשניץ' הרבי אמר: "מזל טוב קופיטשניצר רבי". שימש כאדמו"ר הראשון בחסידות קופיטשניץ. רבים פנו אליו ונושעו. במלחמת העולם הראשונה, נמלט עם משפחתו לווינה עקב פחדו מהשלטון הרוסי, ונשאר בה עד לפטירתו. בשנת ה'תרע"ט (1918) לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה, שנמשכה יותר מארבע שנים, שבה נרצחו כמיליון יהודים והותירה משפחות רבות שבורות, נעדרים רבים, נכים ואלפים רבים של פליטים ללא קורת גג וללא מזון, שהסתובבו מעיר לעיר כשהם מחפשים מקום מגורים חדש. מסירות הרבי לכל יהודי לא ידעה גבול. ביתו הפך לבית ועד לעניים ולאומללים שהיו זקוקים לדברי עידוד ונחמה. הרבי עשה זאת כל שעות היום והלילה, עד שבני המשפחה וצוות הגבאים המסורים דאגו מאוד לבריאות הרבי. **בעל רוח-הקודש**. נפטר ביום ראשון של ראש השנה, א' תשרי ה'תרצ"ו (1935) חי כ-73 שנים. ציונו בוינה שבאוסטריה. בנו, ר' אברהם יהושע מילא את מקומו באדמו"רות.

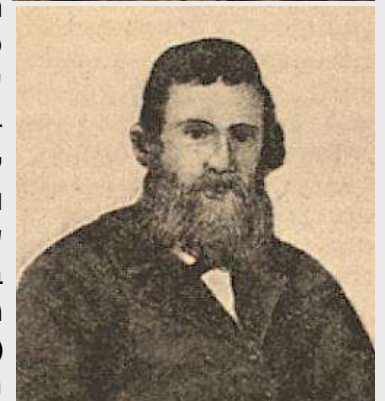
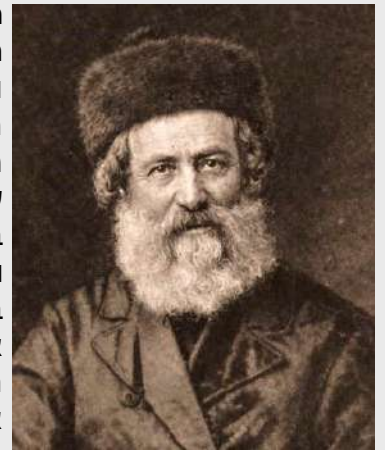
אביו: ר' אברהם יהושע העשיל ממז'בוז' (דור רביעי לאוהב ישראל מאפטא). **אימו:** מרת לאה רחל (בת ר' שלום יוסף פרידמן מסדיגורה). **אשתו:** מרת גיטל (בת ר' פייבוש פרידמן מהוסיאטין). **מרביתו:** אביו, ר' אברהם יהושע העשיל. דודו, ר' דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב. **ילדיו:** האדמו"ר ר' אברהם יהושע (ממלא מקומו באדמו"רות), ר' משה הי"ד (נרצח במחנה בוכנוולד, ב-י' בחשוון ת"ש 1939), ר' שלום יוסף, ר' מרדכי שרגא, מרת בלומא רייזיל (נישאה לאדמו"ר ר' אברהם יעקב פרידמן, האביר יעקב מסדיגורה-ת"א), מרת חווה (נישאה לאדמו"ר ר' אליעזר הגר מויז'ניץ, ה'דמשק אליעזר'), מרת מרים הי"ד (נישאה לר' אברהם יהושע העשיל ממז'בוז'-טרניפול. נרצח בשואה).

לאחר מלחמת העולם הראשונה, הרבי עזר והתעניין בכל פליט ופליט ולא שינה מסדר עבודת הבורא בה נהג מיום עומדו על דעתו. כתוצאה מעומס זה הגיע למצב בו בקושי נותר לו זמן מועט לשינה. היו ימים בהם כמעט ולא ישן. באחד הלילות הגבאים הבחינו שהרבי לא עולה על יצועו. הרב הסתובב בחדרו כששפתיו רוחשות תפילה ללא הרף. ניכר היה שמשוה מתרחש, אבל לא היה מי שהעז לשאול. כל אחת מהמדינות שהיו מעורבות במלחמה התחילו להחזיר את החיים למסלולם הרגיל. כל מדינה השקיעה רבות בנושא הכלכלי. המפעלים שהופצצו עדיין לא שוקמו. מקומות עבודה מסודרים עדיין לא היו. האבטלה גאתה, חוסר התעסוקה היה משווע, כל זאת הביא אנשים רבים לעסוק בהברחות. כל מדינה נאלצה להתמודד נגד מצב לא רצוי זה על ידי הידוק הסגר בגבולות, הגברת הסיוע לאורך הגבולות למניעת הברחות, וכמו כן החמרה גדולה בחוקי המדינה נגד מבריחים. כאשר נתפס מברח, יכלו בתי המשפט לגזור עליו אף עשר שנות מאסר בפועל, למען ישמעו וייראו. בדרך זאת קיוותה המדינה למנוע מהשוק השחור של ההברחות לפרוח ולצמוח.

בחור צעיר בשם משה זיידל ברח עם הוריו לוינה. בתום המלחמה הוא היה מוכרח לפרנס את הוריו המבוגרים. הוא הצליח להשיג דרכון פולני ונכנס לקהילת המבריחים. כך נהג במשך זמן מה. באחד הימים הזדמנה לו עסקה מסוכנת. אם יצליח להעביר סחורה מסוימת לברלין - יקבל סכום גבוה מאוד. הוא ידע **שם יצליח במשימתו יוכל בכסף שיקבל לפתוח עסק עצמאי וחוקי**. הוא גם ידע שרשויות המדינה הגבירו והידקו את הפיקוח בכל הפרצות דרכן הוברחו מוצרים. הוא חשש מאוד מעסקה זו ולכן נכנס לרבי. כשסיפר זאת לצדיק, הרב אמר: "אתה יודע שמי שיתפס מברח סחורה יכנס לשנים רבות לכלא אחרי שישלם קנס של מאה אלף כתרם!". באותה שעה ישב בחדר חתנו של הרבי האביר יעקב. הלה שאל: "פרנסה וסכנה-מה קודם למה?". אחרי שהייה קלה קם הרבי, נטל פיסת נייר קטנה, גלגל אותה ומסרה למשה. "סע לשלום וה' יהיה בעזרך, כשתבוא לברלין תן עשרה מארקים לצדקה. באיזה שעה בערך תחצה את הגבול?". הוא השיב: "מחר בסביבות השעה 13:00 בצהריים". ברכו הרבי בשנית ופטרו לשלום.

כשהגיע לברלין, נשמעה צפירה ארוכה של הרכבת. שוטרי הגבול עלו לרכבת וציוו על כולם לעמוד בשורה. הם עברו אחד-אחד, בדקו מה מכילות חבילותיו ולאחר מכן החתימו את הדרכון. הוא ראה כיצד נלקחו אנשים בכוח בגלל דברים אסורים שהתגלו בחבילותיהם. ליבו פירפר, מספר חבילות גדולות שלו נמצאות בקצה הקרון. הוא צייר את דמותו של הרבי והושיט את הדרכון לשוטר שבא מולו. **ראה זה פלא, השוטר לא שאל על החבילות, החתים את הדרכון והמשיך הלאה. החבילות שלו לא נפתחו כלל!**

כשהגיע לברלין נתן את הכסף לצדקה כפי שהרבי ביקש. לאחר שקיבל את סכום העמלה שב לוינה. כשהגיע לביתו הוריו ציפו לו בדאגה. "מבית הרבי מקאפיטשניץ נודע לי", אביו סיפר, "יום אחרי שיצאת לדרך, הרבי יצא מחדרו בשמחה ואמר 'ב"ה, משה עכשיו עבר את הגבול בשלום, אבל בגינו לא נתתי לעיני תנומה כל הלילה, השגחתי עליו כל הזמן' משה זיידל פתח עסק חוקי ועשה חיל בעבודתו. יום אחד הביא סחורה יקרה של משי מברלין. הוא שילם את המכס והניירת הוחתמה. מאחר ומיהר הוא עקף את תור הרכבים והגיע לראש התור, אך שם נעצר. הוא הגיש את הניירת והראה ששילם הכל כדין. להפתעתו, כקנס על שלא עבר בדרך המקובלת ולא דאג שידביקו מדבקות מעבר על הארגזים **הסחורה כולה הוחרמה!** בלב כואב שב לוינה. כעבור מספר ימים הגיע לרבי לבכות על ההפסד הגדול. כשהגיע לשם, נודע לו שזה עתה שב הרבי לביתו. משה סיפר מה שקרה ואודות העובדה שכל השנים בהן עסק ביבוא ויצוא, מעולם לא קרה מאומה, זו הפעם הראשונה שהחמירו כלפיו בקנס כה כבד. הרבי הביט בצער בעיניו, נאנח חרישית ואמר: "אוי, כך זה נראה כשאני לא בביתי!!!".

הגאון הרב מאיר ליבוש וייזר זצ"ל, המלבי"ם ('המגיד מקמפן') – נולד ב-י"ט אדר ה'תקס"ט (1809) בוולוצ'יסק אשר בוהלין (אוקראינה). בילדותו למד לשון הקודש, תורה וגמרא מאביו. בגיל שש התייתם מאביו, ולאחר מכן למד אצל אביו החורג, הרב לייב מוולוצ'יסק. בהמשך נסע ללמוד תורה בוורשה. שם נודע כעילוי וכונה 'העילוי מוהלין'. מגיל צעיר רכש בקיאות בתורה הקדושה ובחכמת הנסתר. התחתן בגיל 14, אך כעבור שנים אחדות התגרש. כשהיה כבן 15 ידע בעל פה את הספרים 'עץ חיים' ו'פרי עץ חיים'. בגיל 27 התחתן שוב, וחמיו תמך בו מבחינה כלכלית כדי שיוכל להתפנות ללימוד תורה ולכתיבה. בשנת ה'תקצ"ח (1838) מונה לרב בוורשן שבמחוז פוזנן, בממלכת פרוסיה. בשנת ה'תר"ה (1845) מונה לרב בקמפן שבמערב פולין. בשנת ה'תר"כ (1860), אחרי איחוד הנסיכויות הרומניות, מונה לרב ראשי ודרשן בבוקרשט, בירת הנסיכות הרומנית המאוחדת. סגנון מנהיגותו היה סמכותי וקפדני. רבינו היה קנאי לשמירת המסורת, פיקח אישית על משגיחי הכשרות ועל השוחטים, התעניין בתלמודי התורה וקבע סטנדרטים חדשים לרמת הכשרות. כשהיה ברומניה נלחם במשכילים. הם הציגו את רבינו לשלטונות כדמות אפילה, קנאית וחסרת סובלנות. הם העלילו על רבינו שהגיע לרומניה כדי לרגל עבור גרמניה. רבינו אף נאסר, ולאחר התערבותו של השר משה מונטיפיורי שוחרר בתנאי שיעזוב את רומניה. באותה התקופה, אהרן בנו נפטר בעקבות מחלה.

לאחר מכן גורש לרוסיה שבבולגריה תחת שמירה הדוקה בעגלת זבל. משם עבר לקושטא ולאחר כחצי שנה הגיע לפריז. בשנת ה'תרכ"ו (1866), הגיע ללונצ'יץ ומונה לממלא מקומו של חמיו, ר' חיים אוירבך, שנפטר. אולם עד מהרה עזב את המקום בשל התנגדויות. בשנת ה'תרכ"ט (1869) עבר לחרסון שבאוקראינה, ובשנת ה'תר"ל (1870) עבר לקהילת מוהילוב (מחילאו), אולם בעקבות תלונות הוצא נגדו צו גירוש מידי. בשנת ה'תרל"ה (1875) הגיע לקניגסברג שבפרוסיה המזרחית והתחיל לשמש כרבם. רבינו דחה הצעות מטעם יהודי ניו-יורק, פאפא, אמסטרדם, פריז, אוהיי שבהונגריה וגרודנו, וקיבל בסופו של דבר את הצעתם של יהודי קרמנצ'וג שבאוקראינה. התפרסם כגאון וכדרשן מופלא. נפטר בקייב במהלך מסעו לקרמנצ'וג בא' בתשרי ה'תר"מ (1879). חי כ-70 שנה.

אביו: ר' יחיאל מיכל. **אימו:** מרת סימציא. **אשתו:** מרת שרה (זיווג ראשון), בת ר' פייבל אופצינסקי מלונצ'יץ (זיווג שני). **ילדיו:** מרת פרידה (מזיווג ראשון. נישאה לר' אליהו חריף הלפרין מוילנה, ובזיווג שני נישאה לר' יהושע זליקין מסמולנסק), אהרן (נפטר בחיי אביו לאחר מחלה). **מרבתי:** אביו, ר' יחיאל מיכל וייזר, ר' לייב מוולוצ'יסק (אביו החורג), ר' משה הלוי הורביץ (מח"ס 'עמק השידים'), ר' צבי הירש אייכנשטיין (האדמו"ר מז'דצ'וב, מח"ס 'עטרת צבי', למד אצלו את תורת הנסתר), ר' שלמה זלמן טיקטין. **מתלמידיו:** ר' אברהם אלימלך פישמן, ר' נחמן הלר. **מספריו:** **ארצות החיים** - חידושים על שו"ע אורח חיים **• מקראי קודש** - על הנ"ך

• ארץ חמדה - דרשות על התורה **• ארצות השלום** - דרשות **• התורה והמצווה** - פירוש על התורה, המכילתא, הספרא והספרי **• אילת השחר** - כללים ויסודות בלשון הקודש ובדרכי מדרשי ההלכה **• יסודי חכמת ההיגיון** **• משל ומליצה** - שירי קודש **• עלה לתרופה** - פירוש על משנה תורה **• יאיר אור** - מילון מילים נרדפות **• שירי הנפש** - על שיר השירים **• גזע ישי** - על מגילת רות **• איגרת הפורים** - על מגילת אסתר **• ימי קדם** - על דברי הימים. חיבורים שנלקטו מתורתו: **• הכרמל** - ענייני לשון ומילים **• מדרש הגדה** - על הגדה של פסח, בעריכת ר' נפתלי משכיל לאיתן.

כרב הראשי של העיר בוקרשט ברומניה, דאג המלבי"ם לכל צורכיהם הרוחניים של יהודי העיר. לשם כך פעל רבות אצל מושל העיר שירשה לו לתקן עירוב בשכונות היהודים, כדי להציל את היהודים מאיסור הוצאה בשבת. שכונה חדשה קמה בסמוך לביתו של אחד משירי העיר, וגם בשכונה זו רבינו תיקן עירוב. כבר בשבת הראשונה ראו תושבי השכונה היהודים כי חוט העירוב נקרע, וגם לאחר שתיקנו את העירוב, הוא שוב נקרע בשבת הבאה. הם מיד הבינו, כי ידו של מישוה במעל, והציבו שומרים כדי למצוא את מי שמתנכל לעירוב.

לאחר מעקב, תפסו נער נוצרי קורע את העירוב במזיד. בחקירתו הודה הנער, כי הוא עושה כן בשליחות השר שמואס בשכונה היהודית ההולכת ומוקמת בשכונתו. המשטרה שרצתה להחניף לשר לא עשתה דבר והעלימה את הפרשה. כששמע על כך המלבי"ם הורה לכל התושבים לא לקנות קדירות במפעל שבבעלות השר. רווחיו של השר הלכו ופחתו, ההכנסות הצטמצמו ובעיקר בלט הדבר בערב פסח. בשנים רגילות הייתה זו התקופה הטובה ביותר בעסק הקדירות של השר. עתה לאחר החרמתו של השר, החנות כמעט התרוקנה מאדם.

השר התלונן אצל פקידי המשטרה המקומית על החרמתו של השר לעסק המתנהל ומשלם מיסים כחוק, והרב נקרא לבית המשפט. הרב לא הסכים לייצוג עורך דין מטעמו, והסביר, שכיוון שהמשפט הוא אינו אישית נגדו, אלא נגד כל הדת היהודית, הרי הוא בכוחו לייצג טוב יותר מכולם את צדקת דרכי היהדות. הקטגור הטיח ברב את ההאשמה החמורה: "כיצד העזת להחרים עסק חוקי? וכיצד הנך עושה דין לעצמך?" - "כיוון שחושש אני, כי השר מכניס בקדירותיו חמץ", ענה הרב, "לכן, כרב היהודים האחראי על כשרות המאכלים, הוריתי להם שלא להשתמש בקדירות, שהוא מוכר לחג הפסח". "מדוע אתה חושד בכבוד השר, שהוא מכניס בקדירותיו חמץ?", הקשה השופט.

"מה הוא ירוויח מכך?" הפנה המלבי"ם את השופט לעדות הנער הרשומה במשטרה ואמר: "אדם שמסוגל להזיק לחוטי העירוב של היהודים, בלי להרוויח מכך כלום, מסוגל גם להכשיל אותנו בחמץ בפסח בלי להרוויח מכך כלום". תשובתו המוחצת של הרב, שכנעה את השופט ותוך דקות ספורות הוא יצא זכאי בדיון.

הגאון הרב דוד הכהן רפפורט זצ"ל - נולד בשנת ה'תרנ"א לערך (1890) במינסק. כבר בגיל 13 התפרסם כבעל ידיעות בתחום התורני. בנוסף ידע גם כמה שפות. זמן קצר לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוריו, שהיו בעלי אזרחות אוסטריה הצטוו לעזוב באופן מיידי את גבולות רוסיה. המשפחה עברה לדנציג. האב התקבל כמורה הוראה בקהילה היהודית. רבינו למד בישיבת סלובודקה. כשהיה כבן 25 שנים למד בישיבת פוניבז', לשם הגיע עם חיבור מוכן לדפוס (צמח דוד). כעבור שנתיים, לאחר סיומה של המלחמה, הגאון הרב נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלובודקה') הזמין את רבינו להצטרף לכולל 'בית ישראל' בסלובודקה. רבינו התנה זאת בהבאת החיבור שלו לדפוס, דבר שלא עלה בידו קודם לכן עקב חסרון ממון. ה'סבא מסלובודקה' ביקש לקיים בקשה זו, אבל המצב הכספי של הכולל לא אפשר לעשות זאת מיד. החיבור של רבינו בסופו של דבר יצא לדפוס בשנת ה'תרפ"ה (1925).

בשנת ה'תרפ"ח (1928) התחיל לשמש כר"מ בישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ', בראשות הרב אלחנן וסרמן הי"ד. בהתחלה רבינו סירב להשמיע את השיעורים שכן היה שקוע בענייני קדשים, אבל כעבור זמן חילקו ביניהם את אמירת השיעורים. עם פלישת הגרמנים לפולין ותחילת מלחמת העולם השנייה רבינו עבר עם הישיבה לוויילנה, ומשם הישיבה עברה לטרוקי הסמוכה. עם השתלטות הסובייטים על ליטא הישיבה עברה לעיירה סמילישוק, שם רבינו המשיך ללמד. עקב התנכלויות הסובייטים הרב וסרמן נאלץ לברוח לקובנה והישיבה נשארה בפיקוחו של רבינו. בשבת פרשת בהעלותך, י"ט סיוון, הסובייטים עצרו את רבינו באמתלה של הדרכון הזר שהיה בידו. הם שלחו אותו לעומק ברית המועצות למחנה עבודה ואת אשתו היגלו למקום אחר. תלמידיו טמנו בקרקע ארגז עם חידושי תורתו. אחרי המלחמה חיפשו את הארגז אבל לא מצאו אותו.

הרב נשלח למחנה עבודה סמוך לעיר פטרוזבודסק באזור הקרילי-פיני, שבו הקור היה עז. אסירי המחנה הועסקו בחטיבת עצים ובעבודות פרך. במחנה הצליחו להשיג לרבינו מעט ספרים והוא המשיך לעסוק בכתיבת חידושי תורה גם בשעות הלילה. במהלך שהייתו במחנה חשש מאכילת מאכלות אסורים והסתפק במים ובלחם היבש שניתן לאסירים. כאשר אמרו חבריו למחנה שעליו לאכול משום פיקוח נפש, ענה: "לאחרים אני יודע להתיר, אבל על עצמי עלי להחמיר, שכן אין מי שיתיר לי אכילת טרפה". כך נהג גם כשגופו נחלש מאוד בימיו האחרונים. הובא למנוחות ב-ג' תשרי, צום גדליה ה'תש"ב, בשדה עזוב שבו נקבר גם הרב רוזובסקי מוויילנה. נפטר ב-ב' תשרי ה'תש"ב (1941). חי כ-51 שנים.

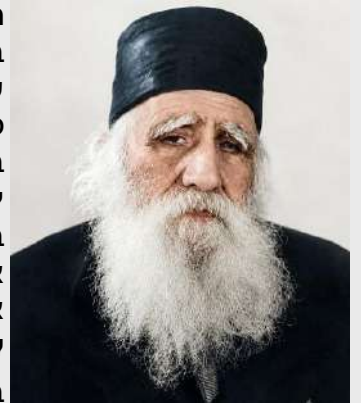
אביו: ר' עקיבא (נכד ר' עקיבא איגר ומצאצאי רבי חיים הכהן רפפורט). **אמו:** מרת שרה חיה שארלאט (מצאצאי הגאון מוויילנה). **אשתו:** מרת פרומה לבית גרינגראס (נישאו בשנת ה'תרצ"א [1931]). **מספריו:** **צמח דוד** - שו"ת, חידושים וגיליון הש"ס של רבי עקיבא איגר **מקדש דוד** - על עניינים מסדר קדשים, טהרות וזרעים (חלק חמישי בענייני סנהדרין היה מוכן לדפוס, אך כתב היד אבד). חיבורים שנלקטו מתורתו: **שיעורי מקדש דוד** - שיעוריו על הש"ס, מתוך מחברות תלמידיו.

הגאון הרב יצחק זילברשטיין סיפר: מורי ורבי רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלובודקה, סיפר לנו שרבי ברוך בער זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ, אמר שהספר 'מקדש דוד' של הגאון הנודע רבי דוד רפפורט זצ"ל, **התחבר כולו על פי רוח הקודש**. עוד הוסיף רבי מרדכי שולמן: "אם רוצים לקבל מושג על גודל התמדתו של הגאון ההוא, כדאי לשמוע על דין תורה שהיה לו עם גוי פולני. מעשה שהיה - כך היה: הגאון ההוא שהתפרסם בגודל התמדתו ויגיעתו הנוראה בלימוד התורה שכר דירה למגוריו מגוי פולני ליד כולל קובנה וסיכם עימו על סכום כסף מסויים. לאחר תקופה מסויימת הגוי ניגש אליו והודיע לו שהוא דורש להכפיל את מחיר השכירות פי שניים, כשהוא מסביר את טענתו: 'המחיר שקבעתי איתך היה לפי סטטוס מסוים לפיו בני אדם מצויים בדירתם כך וכך שעות, ואת יתר הזמן הם מבלים בשינה או ביציאה מן הבית. אבל אתה מסתובב כל היום בדירה גם בשעות הלילה המאוחרות. הרצפה שלי עשויה מעץ שנחנקת בשל כך פי שניים מהמקובל, לכן אני תובע ממך מחיר כפול'. ללמדנו גודל ההתמדה של ה'מקדש דוד' (מעובד מתוך 'טובך יביעו').

בשנת ה'תרפ"ח בגיל ארבע עשרה הרה"צ ר' דב אריה גולדברג זצ"ל הגיע ללמוד תורה בישיבת 'אוהל תורה' בברנוביץ, ישיבתו של הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד. הוא זכה לקרבה יתירה מה'מקדש דוד'. תמיד היה מספר בהתפעלות על העמל העצום שלו בתורה. ה'מקדש דוד' היה ידוע כסובל מקשיי נשימה ובעל שפה עילגת הקשה להבנה. מפורסם בעולם הישיבות, שכאשר ראה רבי אלחנן את ספרו 'מקדש דוד', הוא התפעל כל כך ומיד הזמין לכהן כמגיד שיעור בישיבתו. כאשר הגיע לישיבה התברר שקשה להבינו. רבי אלחנן פנה בשאלה למרן ה'חפץ חיים' האם להשאירו בישיבה. מרן ה'חפץ חיים' הכריע לנסות כמה חודשים, כי הכל כדאי כדי ללמוד תורה מפיו. מפאת קושי הדיבור וקשיי הנשימה רק חבורה מצומצמת בישיבה זכתה להימנות בשיעורו הקבוע. ר' דב אריה נמנה עם חבורה מצומצמת זו. עשרות מחברות מחידושי ה'מקדש דוד' נכתבו ע"י ר' דב אריה והובאו לדפוס ע"י רבי זלמן דרורי זצ"ל ובפרסומים תורניים נוספים. ר' דב אריה סיפר על ה'מקדש דוד', שהיה מטייל רבות בין עצי היער בסביבת ברנוביץ כשהוא כולו שקוע בלימוד מעמיק. הגויים היו מביטים עליו בחרדת קודש. בישיבה סיפרו בהלצה, שכאשר מקלו היה מונף אל על סימן היה שקושיה קשה במוחו ועדיין לא מצא את פתרונה, וכאשר ניח ידו והמקל למטה, אזי ידעו שהנה יש תירוץ לקושיה.

ר' דב אריה תיאר כי בעת שיעור כללי של ה'מקדש דוד' בישיבה, הבחורים עשו באמצע ביהמ"ד רווח גדול ומרוחק בינם לביןו כדי לאפשר לו לנשום כראוי. כל חלונות ביהמ"ד היו פתוחים גם בימות החורף הקרים, אך חום רב של הריחא דאורייתא שרר בין כותלי בית המדרש. המשגיח הקשיש רבי ישראל יעקב לבוצנסקי עמד ושמר שח"ו בחורי הישיבה לא יתקרבו זאת למרות שרבי ישראל יעקב היה מבוגר בשנים רבות מרבי דוד, ר' ישראל יעקב ביטל עצמו כלפיו. על אף כל הקשיים נשמר כבודה של תורה וכל הגה ממוצא פיו נשמע בשקיקה רבה. עוד ר' דב אריה סיפר, שבישיבה סיפרו שברוב גאונותו של ר' דוד, במקומות שאסורים בד"ת למד הנדסה והמציא רעיון לעשות מטוס מיוחד, אבל חשש שזה יגרום לו ביטול תורה להציע את רעיונותיו, ולכן לא הוציא את זה לאחריים.

גם בשעותיו האחרונות ניתן לראות כי הוא חושב על הזולת. ב-א' של ראש השנה ביקש שיתקעו תקיעת שופר לפניו. מצווה שהיתה אהובה עליו ושהרבה לדקדק בה בזמן היותו בברנוביץ. ביום השני של ראש השנה קרא לשני יהודים אחרי תקיעת השופר, רגעים מועטים לפני פטירתו, ואמר להם: "היו עדים למותי לבל תישאר אשתי הרבנית עגונה, כי זהו הדין".

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל: נולד בבגדד בשנת ה'תרמ"ו (1885). בגיל 17 החל ללמוד בבית המדרש "בית זילכה" וזכה לקרבה מצד המקובל ר' יוסף חיים. כל לילה מחצות עד עלות השחר למד את תורת הנסתר יחד עם ר' שמעון אגסי. משך כל היום אכל כשתי פרוסות לחם ושתה כוס תה, נודע במידת הצניעות והענווה, נעים הליכות וכל מעשיו בסתר. בשנת ה'תרס"ה (1905) בהיותו כבן עשרים עדיין גזר על עצמו תענית דיבור והיה רק מאזין לשעורים, התנהגות זו גרמה לראש הישיבה ולחבריו ללימודים להניח כי אינו בקי בחומר. באותו יום ביקר הגאון חכם ר' יוסף חיים ולאחר ששאלו לגבי ר' אפרים השיב הלה כי כנראה אינו מבין את החומר אך מוטב שישיבה בישיבה ולא ישוטט בחוץ. ר' יוסף חיים ביקש מר' אפרים להגיע אליו ואמר לו כי עד כאן שתיקה, ומעתה והלאה עליו לגלות את ידיעותיו. **לאחר מעשה זה התפרסם כגאון אדיר ומופלא בקדושה ובחסידות.**

בשנת ה'תרפ"ד (1924) עלה לארץ ישראל והוא התגורר בקטמון הישנה שבירושלים. לאחר פטירת ר' סלמאן אליהו החל לכהן כראש ישיבת המקובלים "עוז והדר". לאחר מכן כיהן כראש ישיבת המקובלים "פורת יוסף" עד יומו האחרון ולמעלה מ-30 שנים. **זקן המקובלים בירושלים, גאון אדיר בנסתר, ענוותן מופלא. כל ימיו היה מרבה בתעניות ובסיגופים כדי לכפר על הדור ולקרב את קץ הגאולה.** בעל רוח-הקודש. שני בנים נפטרו לו בהיותם ילדים קטנים (בהיותם כבני 3-4 שנים בלבד). התנהג בגינוני קדושה מופלאים וכל השבוע היה מתנזר מאכילת בשר ורק לכבוד שבת קודש היה מתיר לעצמו לטעום מהבשר. נפטר ב-ג' בתשרי ה'תשי"ז (1956). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה; **אמו:** מרת שמחה. **אשתו:** מרת תופחא מלכה. **ילדיו:** ר' רפאל (סופר סת"ם, חתן המקובל ר' סלמאן מוצפי), ר' שלום (ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים ולימים נשיא מועצת חכמי התורה), מרת שולה [שולמית] (נישאה למקובל ר' אליהו דוד חיים חמד), שני ילדים נוספים שנפטרו בילדותם. **מרבתי:** המקובל חכם ר' יוסף חיים (מח"ס ה'בן איש חי'), המקובל חכם ר' שמעון אגסי, חכם ר' אברהם דנגור. **חברותא:** המקובל חכם ר' סלמאן מוצפי. **מתלמידיו:** הגאונים המקובלים ר' עזרא עדס, ר' אהרן עבוד, ר' שאול שהרבני, ר' אהרן רפול, ר' יצחק כדורי, ר' שמואל דרזי, ר' יעקב מוצפי, ר' יחזקאל עזרא דורי (אבו מעתוק), ר' ששון לוי.

על העובדה, כי הרב ניחן ברוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: לרבינו הייתה דודה בשם מרת אסתר, אשר התגוררה בפרדס חנה. מידי פעם הייתה מבקרת בבית הסב ר' יוסף זילכה ובבית רבינו. פעם כאשר עשתה שבת בבית הצדיק, קרא לה רבי אפרים בצאת השבת ואמר לה, שמאחר והיא נותרה ערירית, מוטב שתעשה משהו לתועלת עצמה. לבקשתה הסביר לה, שאין איש יודע את קצבת חייו, ולכן כדאי הדבר שתיתן לאחת הישיבות כהעדפתה איזה סכום כסף, ושבתמורה ובטיחו לה שלאחר אריכות ימים ושנים יקראו קדיש לזכרה, שכן מעלת הקדיש גדולה עד מאוד. הדודה לא התלבטה ומיהרה להפריש סכום כסף לצורך זה. למחרת, יום א' בשבוע, בדרכה חזרה מבית רבינו בירושלים, ביקרה הדודה אסתר אצל ר' יוסף, אחיו של רבינו וסיפרה לו בבכי על השיחה. "האם ראה ר' אפרים משהו?" שאלה. ר' יוסף הרגיע את דודתו ואמר לה, שאל לה לדאוג בשל כך, שכן ר' אפרים דואג גם לרוחניות של האדם, ואין בהצעתו דבר חריג.

הדודה אסתר נרגעה ואף החלה להתעודד, וכאשר מצב רוחה טוב ומרומם נפרדה ממנו ומשפחתו ונסעה חזרה לביתה. כאשר נסעה, שאלה רעייתו נזתת: "מה דעתך, על מה שאמר ר' אפרים לדודה אסתר, ולמה דווקא כעת? הרי היא הייתה פעמים רבות קודם אצל רבינו, ומעולם קודם לכן לא דיבר איתה בנושא זה?". האח ענה, כי נראה לו שר' אפרים **יודע, ששעתה הגיעה ולכן אמר לה זאת,** אעפ"י שממראה הדודה אסתר לא נראה שום דבר חריג, שכן בריאה וחזקה הייתה ללא ספק. **כעבור שלושה ימים,** ביום ד' בשבוע, הגיע מברק לבית הסב, המודיע כי הדודה אסתר בת דינה ושמואל זילכה הכהן נפטרה לבית עולמה. בהקשר לזה מעניין לציין, כי הדודה הותירה עיזבון רב ובין היתר הייתה תיבה המכילה יהלומים יקרי ערך. מאחר ולא היו לה ילדים, הרי שיורשיה היו ר' אפרים ואחיו ר' יוסף. על אף שהיו אלו שנות החמישים המוקדמות, שהתאפיינו בקשיים כלכליים עצומים, ועוד בעלותם לארץ הרשויות העירקיים לקחו את כל רכושם, סירבו הללו להישבע, והרכוש כולו עבר לרשות המדינה.

לקרובת משפחתו הייתה ילדה בת שנתיים שחלתה פתאום ואושפזה בירושלים. הסבתא ביקשה מדודה ר' אפרים שיבוא לברך את הילדה. רבינו נאות לבקשתה וכשהגיע למיטתה נעץ בה מבט אחד, פנה לסבתא ואמר לה: **"שהקב"ה ישמור לך על שאר ילדיך"**. הסבתא פרצה בבכי (שכן הבינה את משמעות הדברים) ואכן כעבור יומיים נפטרה ל"ע הילדה סילביה בת נזתת גלדים זילכה הכהן ע"ה.

בשנת ה'תר"צ שנים מועטות לאחר שעלה לארץ נפטר אחיו, ר' נעים זילכה בבגדד. כמובן, באותם הימים לא היו טלפונים והודעות היו נשלחות בדואר. במקרה זה שוגרו שליחים מבגדד לירושלים כדי להודיע לרבינו על פטירת אחיו. כשהגיעו השליחים היה זה היום השלישי לפטירתו של נעים זילכה, וכשהתייצבו לפניו, בטרם פצו פיהם, נפנה אליהם הצדיק ואמר להם: "אני יודע, שקעה השמש". דהיינו יודע רבינו על פטירת אחיו ואין צורך שהם יאמרו זאת, כדי שלא ישמשו שליחים לבשורות רעות.

פעם אחת הגיע רבינו לבית חבריו הצדיק המקובל ר' סלמן מוצפי. רבינו פנה לידידו וביקש שיבטיח לו, שאת בתו לאה, ישדך עם בנו ר' רפאל. ר' סלמן תהה על בקשתו ואמר כי בתו עדיין קטנה (בת 16) ואחותה הגדולה טרם נישאה. הצדיק השיבו, שהוא יודע והוא אינו מבקש שיינשאו כעת אלא בזמן לאחר שתגדל מעט ואחותה הגדולה תינשא בקרוב. "ומדוע שלא נדבר לכשיגיע הזמן?", שאל ר' סלמן, ור' אפרים השיבו שעל כל פנים הוא מבקש את הבטחתו של ר' סלמן לשקול זאת, כשיגיע הזמן, ולאחר שיתיעץ עם רעייתו וישאל לדעתה של בתו. ר' סלמן הבטיח ורבינו הלך לדרכו. **כשבועיים לאחר מכן נפטר רבינו, והתבקש לישיבה של מעלה.** אז הבינו את פשר הדחיפות. כעבור שנה נישאו ר' רפאל בן ר' אפרים, ומרת לאה בת ר' סלמן מוצפי. בחופה אמר לה ר' סלמן לבתו שתכבד את בעלה, שכן ר' רפאל הכהן בן ר' אפרים הינו ארי בן ארי, בעוד היא, בתו לאה, בת שועל. ומדבריו אלו ניתן ללמוד על גודל ענוותנותו של ר' סלמן.

קרדיט צילום: Wikimedia Commons | CC BY-SA 4.0 – עיבוד קל

כאשר היה הגאון רבי אפרים בימי עלומיו, עסק רבות בתענית דיבור, עד שבאחד הימים גזר על עצמו שתיקה מוחלטת- כל היום ישב ועסק בתורה ולא שח עם איש. במעשה זה גרם, שחכמי הישיבה לא הכירו בגדולתו ולא ביקשו את קירבתו ולא הכירו בכשרונותיו ובידיעותיו המרובות. הגאון חכם ר' יוסף חיים הרגיש בכך, ובאחד הימים קרא לפניו את ראש הישיבה בבית-המדרש: החכם הגאון רבי אברהם דנגור, ושאלו אודות הבחור אפרים כהן. ר' אברהם ענה לו, כי בחור זה הנו שתקן, ואינו מתערב כלל בסוגיות הנלמדות, וכנראה, חלש הוא בכישרונותיו. "אמור לאפרים שיבוא לפני!"- ציווה ר' יוסף על ראש הישיבה. עוד באותו יום הופיע הבחור בבית ר' יוסף, כאשר כולו מלא תמיהה על אשר זכה להתייצב לפני רבה של בבל ביחידות.

ר' יוסף לא האריך עמו בשיחה. הוא פנה אליו בקול מצווה ואמר: "אפרים, עד כאן שתיקה, מכאן ואילך פתח פיך ויאירו דבריך!". בישיבה "בית זילכה" היה נהוג שראש הישיבה היה לומד כל סוגיה יחד עם התלמידים בקול רם. וכאשר לאחר מן התלמידים היה דבר מה להקשות או לחדש, הוא היכה בידו על השולחן. עם השמע קול ההכאה, היו הלומדים כולם משתתקים, ואז הרצה התלמיד את דבריו.

והנה למחרת, כמעט אחרי כל קטע שנלמד, היכה ר' אפרים על השולחן. בבית-המדרש הושלך הס, וכל העיניים הופנו אליו. להפסקותיו של בחור זה לא הסכימו עד אז תלמידי הישיבה, ועתה השתוממו לשמוע מפיו קושיות עמוקות ותירוצים נפלאים. הסוד התגלה, ידו של ר' יוסף היתה בדבר ואף קיבל שכר רב על שנשמע לר' יוסף. נהוג היה אצל החכם רבי יוסף חיים, כאשר אדם רצה להכנס אליו, אותו אדם היה מוסר את שמו לאחד מבני ביתו של הרב. הלה היה עולה לחדרו של רבנו ומוסר את שם האורח, ורק לאחר שקיבל רשות, היה מתאפשר לו לעלות לרבי יוסף.

בזדדים בלבד, מן המקורבים ביותר לרבי יוסף חיים היו רשאים לבקר בכל עת ללא אישור מוקדם. עתה נוסף גם רבי אפרים על חבורת המקורבים, והיה נכנס ויוצא מבית הגאון ר' יוסף חיים ככל אשר נצרך וללא אישור מוקדם בשכר ששמע לדברי הרב עד שגדל לגאון בישראל.

מהשמיים שמרו על רבנו שכל ימיו הקפיד מאוד על כשרות המאכלים, לבל יכשל חלילה שלא בידיעתו. מסופר שפעם אחת בליל שבת חלם ר' אפרים כי הבשר שבתוך החמין שבביתו אינו כשר, ושמע קול שמצווה אותו לא לטעום מהבשר. תמה על כך הרב, בשל העובדה כי הוא בעצמו קנה את הבשר מאדם ירא-שמיים שכל גאוני ירושלים קונים רק אצלו בשר לכבוד שבת. איך יתכן אם כן שהבשר אינו כשר? בבוקר חקר רבינו לדעת מה הוכנס לתוך החמין, ולאחר חקירה מאומצת, נודע לו כי העוזרת הלכה וקנתה על דעתה מעט שומן כדי להשביח את טעם החמין.

הרב הגאון חכם אפרים הכהן היה תלמיד ותיק של בעל הבן איש חי (חכם ר' יוסף חיים זצוק"ל). בעל הבן איש חי נהג בכל יום ללמוד לאחר התפילה עם תלמידיו. ומנהגם היה לשבת על גבי מחצלות שהיו מונחות על הרצפה, ואת הנעליים היו מניחים בכניסה לבית המדרש. פעם אחת, בעודם לומדים הגיע אדם אחד שרצה לשאול שאלה את ר' יוסף חיים. הרב קם כדי לענות לו על שאלתו, וחכם אפרים הכהן ניצל את ההזדמנות ונטל את נעליו של ר' יוסף חיים ונישקם. חזר הרב וראה את מעשיו של חכם אפרים ואמר לו: "חכם אפרים, מה אתה עושה?" ומהפחד נפלו הנעליים מידיו של חכם אפרים לרצפה. לאחר זמן אמר חכם אפרים: "תאמינו לי שנשקתי את הנעליים של ר' יוסף חיים כמו שאני נושק תפילין"

הרב רפאל יעקב דוד וילובסקי זצ"ל הידוע בכינוי רידב"ז והרב מסלוצק: נולד ב-ל' שבט ה'תר"ה (1845) בקוברין (מחוז גרודנה). עוד בצעירותו נודע כעליל. בהיותו בגיל עשרים ושלוש נבחר לשמש כרב באזבלין. בשנת ה'תרל"א (1871) שימש כדרשן ורב בוויילנה. בשנת ה'תרל"ו (1876) מונה לרבה של בוברויסק. בשנת ה'תרמ"ג (1883) שימש כרב בפולוצק. בשנת ה'תרמ"ז (1887) החל לשמש כרב בוויילקומיר. בשנת ה'תרנ"נ (1890) החל לשמש כרב בסלוצק [ובהמשך ייסד שם ישיבה, שבראשה העמיד את תלמידו ר' איסר זלמן מלצר]. משנת ה'תרנ"ט ועד לשנת ה'תרס"ב (1899–1902) הוציא לאור את פירושיו על התלמוד הירושלמי. בשנת ה'תרס"ג (1903) עבר לארה"ב והתמנה לרב בשיקגו. בשנת ה'תרס"ה (1905) עלה לארץ ישראל ומונה לרבה של צפת. ייסד את ישיבת 'תורת ארץ ישראל'. זכרונו היה נפלא, וידע כמה מסכתות בש"ס בעל פה. בקי בתלמוד בבלי וירושלמי ורוב הפוסקים. התמדתו היתה עצומה. הקדיש רוב ימיו לתלמוד ירושלמי – בשל אהבתו העזה לארץ ישראל. נפטר ב-א' תשרי ה'תרע"ד (1913). ציונו בצפת. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' זאב. **אמו:** מרת הנדיל. **אשתו:** מרת מרים בלומה (בת ר' שלמה וריזל). **מתלמידיו:** ר' איסר זלמן מלצר. **ילדיו:** מרת וולה (נישאה לר' יוסף קאנוויץ-מח"ס 'דברי יוסף'), מרת לאה גיטל (נישאה לר' ישראל יהונתן ירושלימסקי, רב בליטא), ר' משה בצלאל, ר' אהרון יצחק, ר' שלמה. **מספריו:** **ימגדל דוד** - חידושים ופולפולים בתלמוד בבלי וירושלמי **יחנה דוד** - חידושים על מסכת חלה בתלמוד ירושלמי **ישובות רידב"ז** **ינימוקי רידב"ז** - פירוש לתורה **ישו"ת בית רידב"ז** **יחידושי רידב"ז ותוספות רי"ד** - ביאור על התלמוד הירושלמי **בית רידב"ז** - ביאור בענייני המצוות התלויות בארץ והלכות שביעית **יקונטרס שמיטה**.

רבינו התגורר בשנותיו האחרונות בעיר צפת. באחד הימים היה יום הזיכרון לאביו. בבואו לביה"כ לתפילת מנחה, ראה כי עדיין הקדים ויש לו להמתין עד זמן התפילה. עמד, איפוא, והמתין והרהר לעצמו, כשהוא נשען על הסטנדר, אבל תוך כדי הרהור - החל לפתע לבכות חרישית. היה שם אחד המתפללים שהבחין בדבר. הוא ניגש לרידב"ז ושאל אותו, כדרך אנשי צפת החריפים והממולחים: "מבין אני את הבכי שבכיתם, כי היום הוא יום הזיכרון לפטירת אביכם. אבל הלא הוא נפטר כשכבר היה בן שמונים ומעלה, וגם עברו כבר למעלה מחמישים שנה מאז הלך לעולמו, מה איפוא, נזכרתם דווקא עכשיו לבכות?".

השיב הרידב"ז ואמר: "אתה צודק, אבל אספר לך במה זכרתי, כדי שתבין מדוע בכיתי. כאשר הייתי ילד, שלח אותי אבי ללמוד אצל המלמדים המעולים ביותר, כי הוא תמיד אמר: 'יעקב דוד נתברך בראש טוב ובהרבה כשרון', ופעם אחת אף שמעתי שאמר לאמא: 'יעקב דוד יצמח ויהיה למדן גדול, ולכן אנחנו מוכרחים לקחת לו את המלמד הטוב ביותר'.

ואמנם היה בעיר מלמד מוכשר מאוד, אלא שהוא ביקש את שכרו: רובל שלם לכל חודש, וזה היה הרבה כסף". **"אביו"**, המשיך הרידב"ז לספר, "היה במקצועו בונה תנורים, מזה התפרנס, אבל בדחוק גדול ובעניות רבה, אבל למרות זאת, כאשר נגע הדבר בשכר לימוד למלמד - לא הייתה אצלו שום שאלה, מוכרחים לשלם למלד, שהוא הטוב ביותר, כמה שהוא דורש. כך התחלתי ללמוד אצלו בתחילת הזמן ושקדתי על לימודי בהצלחה.

חלפו שלושה חודשים מאז התחילו הלימודים, אבל אבי לא שילם למלמד כל אותו הזמן, כי לא מצא מניין לקחת. המלמד המתין עד אז בסבלנות, אבל כאשר עבר זמן כה ארוך, שלח אותי הבייתה עם פתק: **'המתנתי שלושה חודשים, ולא קיבלתי שום תשלום, יותר איני יכול להמתין. הואילו בטובכם לשלוח לי את המגיע לי, אחרת לא אוכל להחזיק עוד את הילד'**.

כאשר הבאתי את הפתק, פרצה בכיה בבית, אין כסף לשלם למלמד, אבל יעקב דוד הלא צריך ללמוד אצל מלמד טוב! מה בכל זאת עשה אבי? הנה, בדיוק באותו בוקר שהמלמד שלח אותי עם הפתק הבייתה, הוא שמע בבית-הכנסת שגביר אחד הקים בית חתנות לבנו, והיה צריך לבנות לו תנור, אלא שביית-החרושת ללבנים הפסיקו מסיבה כלשהי לפעול ולא נמצאו לבנים עבור התנור. הגביר, שלמרות זאת רצה לבנות את התנור בבית-בנו, הודיע כך אותו בעל-מלאכה שיביא לו לבנים - הוא ישלם לו גם בשביל הלבנים וגם הקמת התנור סך של שישה רובלים, טבין ותקילין.

אם כן, אמר אבי לאמי: "יודעת את מה? אם אין אפשרות להשיג לבנים, נפרק את התנור שלנו ויהיו לי מזה לבנים, ואז אלך לאותו גביר ואבנה לו את התנור בשביל בנו, כך יהיו לנו שישה רובלים, ומזה נוכל לשלם למלמד. אמר ועשה. **הוא פירק את התנור בבית, הלך אל הגביר ובנה מן הלבנים תנור חדש בבית-בנו וקיבל את ששת הרובלים**. בשמחה רבה חזר הבייתה, קרא ואמר לי: 'יעקב דוד, קח לך ששה רובלים ותן אותם למלמד שלך, שלושה בשביל שלושת החודשים שעברו, ועוד שלושה - לשלושת החודשים הבאים של הזמן. לך נא אליו ותתאמץ ללמוד היטב.

"אנחנו בבית", הוסיף הרידב"ז, "כל בני המשפחה, האבא, והאמא וכל הילדים - כולנו קפאנו מקור במשך כל אותו החורף, בקושי הצלחנו להתכרבל בתוך סמרטוטים, בקושי רב יכולנו לישון מרוב קור, אבל הכל בשביל שיעקב דוד יוכל ללכת ללמוד אצל המלמד הטוב ביותר. כזאת הייתה מסירות-הנפש כדי להנחיל תורה לילד בישראל".

"למה, איפוא, בכיתי?", סיים הרידב"ז את סיפורו, "כי הנה עכשיו, בטרם צאתי מן הבית לתפילה, חשתי קצת קור בגופי, וכבר מיהרתי לחשוב לעצמי, שאולי כדאי להימנע מלצאת החוצה ולהתפלל בבית. והנה, אז הרי יכלו הורי וכל הילדים לסבול קור אימים כל תקופת החורף בשביל תלמוד תורה שלי, ועכשיו היאך עלתה בי מחשבה להישאר בבית בגלל מעט קור. על זה היה הבכי שלי!".

הגאון רבי משה הכהן זצ"ל הנודע כליל המדעים: נולד בשנת ה'תקנ"ג (1793). חכם גדול, וידיו רב לו בכל מקצועות התורה. **גאון בנגלה ובנסתר.** בקי היה גם בחכמת הקבלה ובכתובת קמיעות. אף בחכמות נוספות שלט היטב, והיה מתמחה בגורל החול, בחכמת המזלות, בחשבון ובהנדסה, עד כי נהוג היה לכנותו 'כליל המדעים'. בכישרון כתיבה נדיר ומיוחד, ניחן רבי משה, ובזה היה עיסוקו לצורך מחייתו בבית המלכות בתונס, ולאחר מכן אצל השופט בג'רבא.

על אף כל טרדותיו בכתבי וחשבונות הממשלה, שם היה לילות כימים על לימוד התורה, **וכל עת פנוי מעבודתו, מנוצל היה להגות בתורת ה', עד שלא הניח פינה וזווית בכל חלקי התורה שלא נשתטח בה.** באחרית ימיו, חלה הרב, ונסע לעיר ליורנו שבאיטליה לבקש מזור לחוליו, אך לדאבון לב לא הועיל לו, ונפטר בליל ב' של ראש השנה ה'תרכ"ג (1862). חי כ-69 שנים. לפני מספר שנים הועלו עצמותיו מליורנו (צינו היה בסמוך לצינו הקדוש של החיד"א זצ"ל) וכיום צינו במושב איתן שבנגב.

אביו: ר' שאול (גאב"ד ג'רבא). **אמו:** מרת תרכיה. **אחיו:** ר' שלום (אמו נפטרה ביום מילתו). **מספריו:** **זכות משה-** על התנ"ך ונכלל בספר 'תפילה למשה' **פני משה-** על התורה והזוהר **יישח משה-** על הש"ס ושולחן ערוך **ידי משה-** על הרמב"ם.

אחד השרים מהיושבים ראשונה במלכות, נתוודע לחכמתו של רבינו. **שניותו ופיקחותו, הקסימו את לבו והיה מרבה להשתעשע איתו בדברי חכמה.**

באחד הימים, החל השר להלל בפניו את אמונתו ודתו, ושאלו "מדוע אתם היהודים אינכם מאמינים בדתנו?". חשש הרב כי אם יענה לשר תשובה ניצחת הפוגעת בדת האיסלם, ינקום בו השר ויעליל עליו לפני המלך. לכן בכל פעם שנטפל אליו השר בקושיות מעין אלו, התחמק והסיט את השיחה לעניינים אחרים. יום אחד החליט השר לא לוותר, ועמד על כך ששיב הרב על שאלתו. "אם לא אשמע תשובה מפיו", טען השר, "אני מבין שאין בפיו מענה לשאלותי". כשראה הרב כי עומד השר איתן בדעתו, דיבר עמו גלויות ואמר "אין לי בעיה לענות על שאלותיך, אך יודע אני כי כאשר אנצחך בויכוח, תשמור בליבך שנאה וטינה עלי!". "אם משום כך", הניף השר את ידו בביטול, "**אל תחתי! אני מבטיח לך, שלא אשמור דבר בליבי ולא אעשה כל רעה. הלא אין אנו מתנצחים אלא בדרך ויכוח עיוני.**" נענה הרב, "שאל את שאלותיך". השר אמר: "**אהבתך נטועה בתוך ליבי וצר לי עליך כי תתייטר לאחר מותך בעונשים נוראים. מי שאינו מאמין בדתנו, נענש בגיהנם, ולהיפך המאמין בה, מובטח לו כי ינחל לאחר מותו גן עדן. אם כן, חוס על עצמך! המר את דתך, וטובה תהיה אחריתך!**".

רצה ר' משה, להוכיח לו על פניו אחת ולתמיד את איוולתו, בדרך מוחצת שלא ימצא עליה מענה, "ראה", פנה אל השר, "שאלה גדולה שאלת, ודורשת היא ישוב הדעת ודעה צלולה. אולם כעת טרוד מוחי בפתרון חידה סבוכה נושאת פרסים שפורסמה היום בעיתון, ואין שכלי פנוי להתבונן בדברייך". שמע כך השר, והעניין קרץ לו "אוהב אני להשתעשע בחידות, הגידה נא לי את דבר החידה, אולי אמצא את פתרונה" הפציר השר בסקרנות. נאיות הרב וסיפר לשר את דבר החידה: מלך אחד כבש מחוז מסוים, ומינה עליו מושל מטעמו. קבע לו המלך חוקים שלפיהם ינהל וינהיג את המחוז, אך תנאי אחד התנה עמו: "**אם תשנה דבר אחד מכל אשר דברתי אליך, אחת דתך להמית!**" הסכים השר, וניהל את מקומו כפי החוקים שקבע לו המלך.

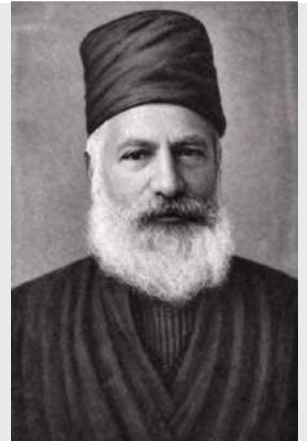
בעבר באותה מדינה היה נהוג כי הנתפס בגנבתו, כורתיים את ידו. כשנכנסו החוקים החדשים לתוקפם, **הומר עונשם של הגנבים למאסר או לקנס.** סר מורא הגניבה, ורבו הגנבים. הבריות החלו להתמרמר והביעו תרעומת. יום אחד הופיע בארמון המושל, איש חשוב ונכבד, לבוש בגדי מלכות הוא ניגש למושל וציווה עליו: "**בפקודת המלך עליך לשנות את החוק שהורה לך בענין גניבה! השב מיד את עונש כריתת היד למקומו, ועצור את גל הגניבות.** אם לא תעשה כן, ימיתך המלך בעינויים קשים!". נבון המושל, ולא ידע כיצד ינהג, הרי ציווה המלך קודם הכתרתו שלא ישנה מהחוקים דבר. שמא אדם זה רמאי? או שבאמת נאמנו דבריו, והמלך חזר בו ושלח להודיעו? ועתה, מה יעשה אותו מושל, כדי שלא יסתכן וימיתו המלך? "זו היא החידה אותה מציג העיתון לפני קוראיו, ומבקשם לפותרה בהוכחות חותכות" סיים הרב.

כששמע השר מפי הרב את דבר החידה, צחק ואמר: "פתרון החידה פשוט עד מאוד! מתפלא אני כי טרם מצאת את פתרונה" - "נשמע מה בפיו". השר אמר: "בהתחלה כאשר מינה המלך את המושל, פה אל פה דיבר עימו, ולא על ידי שליח, אם כן מה מקום יש להסתפק! ודאי שהוראת המלך במו פיו, עדיפה על ציווי השר שאין בו ודאות מוחלטת. לכן אין לאותו מושל לשנות מאומה מדברי המלך. **לו חפץ היה המלך לשנות את החוקים, היה עליו להזמין לארמונו ולדבר עימו כאשר עשה בהתחלה, ולא לשלוח שליח.** אין זאת אלא כי השר בדה את הדברים מלבו, או ששלח לנסות את המושל, ואף אם אכן שלחו המלך אליו, ודברי אותו שליח אמיתיים", הטעים השר, "מכל מקום לא יוכל המלך להענישו על כך, כי יטען, שמכיוון שניצבו לפניו שתי דרכים שמוטל בהן ספק, העדיף לבחור בוודאית יותר". לתשובה זו ציפה הרב. הוא הנהן בראשו לאות הסכמה, "הנחת את דעתך", אמר, "כעת אחר שמוחי פנוי מחידה זו, נוכל לעסוק בשאלתך בעניין הדת".

הניח הרב את ידו על מצחו, ועשה עצמו כמתבונן וחושב בשאלת השר, ולפתע זעק בתמיהה: "כלום עדיין לא מצאת מענה לשאלתך על אמונתו? ישמעו אוזניך מה שפיר מדבר! הלא אך לפני רגע קט במו פיו ענית על השאלה בטוב טעם ודעת!". השר לא הבין והרב פירש "במעמד הר סיני, דיבר עימו ה' אלוהינו פנים אל פנים במראה ולא בחידות ודבריו שמענו מתוך האש, שם צינו ה' חוקים ומשפטים - עשרת הדברות. חוקים אלו שמענו מפי מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו, ואם כן כיצד נקבל דברי שליח האומר כי עלינו לשנות החוקים ולקבל עלינו דת אחרת?". כשמע השר את דברי הרב, חוורו פניו. הוא נדהם מפקחותו של הרב, שהוציא מפיו את התשובה בצורה כה מתוחכמת. "כעת, רואה אני כי האמת איתך", הודה השר, והבטיח בהכנעה, "יותר לא אטרידך בשאלות בעניינים אלו".

* הסיפור אודות הרב באדיבות ידידי ורעי, הסופר והעורך ר' עובדיה חן מתוך ספרו החדש 'עמוד ההוראה' בהוצאת מכון 'הרב מצליח'

המקובל חכם הרב סלמאן אליהו זצ"ל - נולד בשנת התרל"ב (1872) בבגדד (עירק) למשפחת סוחרים עשירה כבן יחיד. הוריו שלחו אותו לבית-הספר בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. וזאת, כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. רבינו התבלט מגיל צעיר על יתר בני גילו בכשרונותיו. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בורין** והוא התקבל ללימודים באוניברסיטת 'אוקספורד' באנגליה. שבוע ימים לפני ההפלגה עבר ליד ביהמ"ד 'בית-זילכה' והוא נשאר ללמוד. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם דבר מה. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לרבינו האריז"ל.**

בעצת חכם ר' יוסף חיים עלה לירושלים חסר כל. עקב שליטתו ובקיאותו בשפה ובתרבות האנגלית מונה לתפקיד מזכיר הנציב העליון. אולם עד מהרה התפטר כיוון שביקש להשקיע את כל זמנו בתורה הקדושה. **בקי בכל חלקי הפרד"ס, ידע בעל פה את ספר הזוהר, כתבי האריז"ל והרש"ש. סגפן. שימש כראש ישיבת המקובלים 'עוז והדר'.** למד בישיבת המקובלים 'רחובות הנהר'. בשנת ה'תרצ"ט (1938) חלה ומאור עיניו כבה והיה מתפלל את כל התפילות בע"פ עפ"י כוונת הרש"ש כולל ר"ה ויום הכיפורים. נפטר בירושלים ביום שני של ר"ה, ב' בתשרי תש"א (1940). חי כ-68 שנים. עוד באותו יום, בעיצומו של חג הובא למנוחת עולמים בהר הזיתים. בסמוך לציונו של הרש"ש הקדוש, שבתורתו הגה כל ימיו.

אביו: ר' יוסף. **אשתו:** מרת מזל (בת ר' שאול ומרת שמחה צדקה, אחות ר' יהודה צדקה ונכדת אחות חכם ר' יוסף חיים, ה'בן איש חי'). **ילדיו:** מרן ר' מרדכי (הראשון לציון והרב הראשי לישראל), ר' נעים (רב שכונת הבוכרים בירושלים), מר שמעון, ד"ר אפרים ומרת רחל. **מרבותיו:** חכם ר' יוסף חיים (ה'בן איש חי'), המקובל ר' חיים שאול דוויק הכהן. **מתלמידיו:** המקובל חכם ר' יצחק כדורי, ר' מרדכי, ר' נעים. **מספריו:** **יכרם שלמה** - ביאור ל'עץ חיים' לר' חיים ויטאל.

הסיפור כיצד הרב העפיל לרום המעלה הינו מופלא ביותר. ונלקח מתוך הספר '**חכמי בבל**': בבית משפחת אליהו את בנם היחיד, שלחו לביה"ס בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בורין.** הוריו ראו נחת, תעודות הערכה וההצטיינות שקיבל בגמר לימודיו פתחו לפניו את כל השערים. הוריו התעתדו לשלוחו לאחת האוניברסיטאות שבאנגליה. שבוע ימים לפני זמנו ההפלגה לאנגליה עבר רבינו ליד בית-המדרש 'בית-זילכה' בקעו לאוזניו קולות של התלמידים שהתנצחו זה עם זה במלחמתה של תורה. נכנס הרב סלמאן שהיה אז כבן 18 שנים בלבד, והמחזה שנגלה לנגד עיניו השאירו פעור פה. לאחר דקות ארוכות נטל הרב סלמאן את אחד הספרים והתיישב ללמוד. לפתע נגלה לפניו עולם קסום ונפלא, שמימיו לא שמע ולא הכיר. השעות חלפו בזז אחר זז.

לפנות ערב הגיע לביתו ואז שאלו אביו יוסף: "היכן היית כל היום?", הרב היה גלוי לב ואמר לאביו: "גיליתי היום את **יעוד חיי**. החלטתי **להקדיש את כל עמלי לתורה**". הוריו נדהמו. דודו פנה אליו ואמר: "זה בלתי אפשרי, כבר רכשנו עבורך את כרטיס נסיעה ואתה חייב לעשות את רצון הורייך". אולם הרב התנגד בכל תוקף ובסופו של דבר הוריו נכנעו לו. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם משהו. מסופר, כי פעם **הקשה הרב קושיה עצומה שעוררה הדים בכל בית-המדרש**. כולם ניסו למצוא תרוץ- אך ללא הועיל. לבסוף, פנה אחד מן הרבנים לרב סלמאן ואמר לו: "בווילנה הדפיסו ש"ס חדש עם הגהותיו של רבי שמואל שטראשון. אולי שם תמצא הקושיה והתרוץ". הש"ס היה יקר ערך לעין ערוך, ועדין לא הגיע לבגדד. הרב לא היסס. הוא **לקח את כל חסכונותיו והזמין מווילנה את הש"ס החדש**. ואכן, בהגהות הרש"ש מצאו את הקושיה ואת התרוץ. הש"ס המפואר המשיך לפאר את בית-המדרש שנים ארוכות. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו של רבינו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לאר"י הקדוש.** אחד מחבריו, הלך וסיפר למרן רשכב"ג הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל על ר' סלמאן שתוך שלוש שנים בלבד קנה ידיעה מקפת ומעמיקה בכל הש"ס ובכתבי האריז"ל. ר' יוסף התקשה להאמין. חלפו ימים אחדים ור' סלמאן ניגש לר' יוסף חיים זצ"ל להזמין לסעודת סיום הש"ס שהוא עושה. החל מרן ר' יוסף לדבר עימו בדברי תורה. ומצאו גדוש בכל התורה כולה- בנגלה ובנסתר. ר' יוסף אמר: "**אומנם אין דרכי ללכת לסעודות, ואף לא לסעודות מצווה. אולם הפעם אשנה ממנהגי ואי"ה אשתתף**".

כל אותה עת הסתיר רבינו את מעשיו ואת יגיעותיו העצומות אף מבני משפחתו. הוא ידע כי דודו כועס עליו מאוד. כאשר קנה ספרי קודש היה מניח אותם בשק ועל ספריו היה מניח אבטיחים. פעם בעת סעודה החל דודו לבזותו ואת לומדי התורה. ר' סלמאן לא יכל להבליג ונלחם שעה. דודו ניגש להכותו, והניף את ידו, ונתקל במיחם מלא במים רותחים. כל המים החמים נשפכו על ידי הדוד. הדוד הוציא מהבית את כל ספרי הקודש. למחרת, נפל דודו למשכב. בכל גופו עלו פצעים וחבורות, הוא הזמין רופא מומחה מאנגליה. כאשר בדק הרופא את החולה אמר: "**בפצעים כאלו לא נתקלתי בחיים, כמדומני שאין כל תרופה לכך**". הדוד הבין שאם רצונו להתרפא, עליו לבקש סליחה מרבינו. הרב הגיע לדוד ששכב על ערש דוי. הדוד ביקש מחילה בדמעות שליש והבטיח שלא יפריע לו ללמוד. למרבה הפלא, לאחר תקופה קצרה, הדוד הבריא לחלוטין. **מיד הלך הדוד ותרם סכום כסף גדול עבור ת"ח עניים. לאחר מעשה זה, שמו של רבינו נישא בהערצה כצדיק וקדוש.** לאחר מכן עלה לירושלים ללא כל. ספרה הרבנית כי הרב היה מקבל כל חודש תרומה זעומה שבקושי רב היתה מספיקה כדי לפרנס את המשפחה. פעם, כשחזר בראש חודש, ביקשה הרבנית את הכסף שקיבל מהישיבה כדי להאכיל את עולליו הקטנים. אולם הרב סיפר כי בדרכו, פגש בעני המטופל בילדים שהיה זקוק לכסף בכדי לקנות תרופות לאחד מבני משפחתו ונתן לו את כספו. כשסיפר לספר על הצרות של העני, החל בוכה מתוך צער משל היה אחד מבניו.

האדמו"ר רבי ישראל פרלוב זצ"ל הידוע כינוקא מסטולין - נולד ב-י' כסלו ה'תרכ"ט (1868) בסטולין. נקרא על שם הבעש"ט הקדוש. בהיותו כבן ארבע נתייתם מאביו. אולם החסידים לא חיכו עד שיגדלו והכתירוהו **לרבי**, ומכאן שמו **'הינוקא מסטולין'** וביום בר-המצווה שלו נמסר לו כתבי הנשיאות. מכל רחבי המדינות נהרו אליו חסידים להתברך ולהיושע בעצה ותושייה. אהבוהו אהבת נפש. הייתה לו חכמת אלוקים וגדלות נשגבה מתוך ענווה ושפלות ברכ. **מלומד בנסים. בעל רוח-הקודש. גאון.** כיהן כאדמו"ר במשך כ-40 שנה, ובתקופתו התרחבה החסידות והגיעה לרבות חסידים. נפטר ביום ב' ראש השנה, שנת ה'תרפ"ב (1921), בעיצומה של התפילה בהיותו בעיירת מרפא. ציונו בפרנקפורט דמיין. חי כ-53 שנים. למחרת ראש השנה טמנוהו בפרנקפורט הקרובה לעיר המרפא (וזאת על-פי צוואתו שלא לטמנו במקום רחוק משם). הציון נודע כמקום תפילה, ורבים המשתטחים על ציונו ורואים ישועות עד עצם היום הזה.

סבו: ר' אהרן מקרלין (השני). **אביו:** ר' אשר מקרלין (השני, בנו של בעל 'בית אהרן' מקרלין). **אמו:** מרת שרה דבורה (בת ר' אלימלך שפירא מגרודז'סק). **אשתו:** מרת ברכה שיינדל הי"ד (בת ר' דוד טברסקי מזלטיפולי; נרצחה בשואה ב-כ"ט אלול ה'תש"ב [1942]). **ילדיו:** ר' אשר הי"ד, ר' אהרן הי"ד (רב חסידי קרלין בוורשה), ר' יעקב חיים מדטרויט, ר' משה הי"ד (מילא את מקומו בסטולין), ר' אברהם אלימלך הי"ד (האדמו"ר מקרלין), ר' יוחנן (כיהן בלוצק וממנו המשיכה השושלת), מרת חוה (נישאה לר' שלום ספרין מקומרנא), מרת רבקה (נישאה לר' משה טברסקי מסטפין), מרת חנה (נישאה לר' שלום רוקח מאפטא, בן ר' ישכר דב מבעלז), מרת מרים (נישאה לר' אברהם יעקב שפירא מגוואדז'ץ).

הרה"ח ר' דוד זונדער סחרובר ז"ל היה נחשב לעשיר בעיר סחרוב, והייתה לו רפת גדולה של מאות בהמות, יום אחד פרצה מגיפה ברפת והפילה חללים רבים, בצר לו קם ונסע לסטולין, אותו היום יום שישי היה, ועל אף כל מאמציו להגיע מוקדם לעיר כדי לספר לרבינו על האסון, הגיע לשם, בשעה שכבר כולם צעדו לעבר בית-הכנסת לתפילת מנחה.

ר' דוד נכנס בחופזה לבית-הכנסת בידעו, שכל שעה נופלים חללים ברפת, וההפסד הוא עצום, אך בפנים כבר ראה, שרבינו התחיל כבר את תפילתו באמירת "הודו"... הוא נעמד בסמוך לרבינו ובהה במחשבות על זכותו העצומה לשבות עם רבינו תחת קורת גג אחד, עודו חושב ורבינו סובב ראשו לעברו וקרא בקול: **"ויברכם, וירבו מאד, ובהמתם לא ימעט"**... ואחר סובב פניו לאחור והמשיך בתפילתו.

ר' דוד בשמעו דבריו של רבינו הבין, שהרבי ברוח-קודשו כבר ראה את מטרת בואו וכבר אין טעם לספר על מטרת ביקורו, ובמשך כל השבת היה בשמחה עצומה, לפי שידע על פי דברי הצדיק שכבר נושע, ואכן במוצאי שבת כשחזר לעירו **שמע את הבשורה, שהמגיפה נעצרה מיד עם כניסת השבת.**

אצל רבינו היה נהוג, כי החסידים מביאים דמי מעמדות פעם בחודש לפרנקפורט, והיו מכניסים קוויטל עם כל שמות החסידים, שהביאו דמי מעמדות, באחת הפעמים הכניסו לפרנקפורט מעמדות מעיר אחת, ששם התגוררו חסידיו, ומחקו מהקוויטל את שמו של אחד החסידים, אשר התגורר שם.

כאשר תמה רבינו מדוע לא כתבוהו בקוויטל ענו לו, כי אותו חסיד ל"ע סר מן הדרך הישרה, ולכך לא כתבו אותו ברשימה. רבינו שאל אותם: "מדוע הנכם מתערים בעניינים לא לכם? אלו הם העניינים שלי!", וציווה, שיכניסו אותו מיד לרשימה. כמובן שכך עשו. כעבור זמן לא רב הפך האיש לבעל תשובה גמור, ושב מדרכו הרעה, **עד כדי כך, שכשהיה אומר "ברוך שאמר" היה מה לשמוע ולהתחזק באמונה שלמה בבורא יתברך.**

יפר בנו הרה"ק רבי יוחנן מקארלין, כי אצל רבינו גדלה יתומה אחת והגיעה לפרק הנישואין, אולם עדיין לא מצאה את זיווגה. היא הזכירה את עצמה לפני רבינו כמה וכמה פעמים, כדי שישתדל למצוא שידוך בעבורה.

פעם אחת בא בחור אחד ושמו יעקב לייב (שהיה גר אח"כ בעיר "ניקאליב", הבחור היה גבה קומה וגבר אלים ואיש פשוט) והזכיר את עצמו לפני רבינו, שהיות שהגיע גילו לגיל ההתייצבות לצבא וקיבל הוא זימון להתייצבות, על כן מבקש הוא, שרבינו יתפלל בעדו ויברכהו, כי ייפטר מצרה זו ולא יאלץ להתגייס.

רבינו אמר לו: "אם אנשים כמוך לא ילכו לצבא, מי ילך? הרי איש בריא אתה!". באותו מעמד עמד חסיד אחד, שאמר לרבינו, כי היות שרבינו מבקש שידוך עבור היתומה, **על כן יברכהו רבינו, שייפטר מן הצבא ובשכר זה ישא את היתומה.** רבינו שאל את יעקב לייב: "התסכים לשידוך? והאם תשמור הבטחתך, אם תשחרר מהצבא?" - יעקב לייב ענה: "הן!".

"אם כן", אמר רבינו ליעקב לייב, "לך והתייצב לצבא" (כי בשכר זה יגן עליו שיפטרו אותו). הלך יעקב לייב באמונה שלמה בדברי הצדיק והתייצב לצבא, כשהרופא הצבאי עבר לבדוק את המתייצבים, אם כשירים הם להתגייס, הוא הגיע ליעקב לייב. במהלך הבדיקה התרגש ואמר לשוטר שהביאו: **"איש עם כזה לב חלש מאד הבאת?"** ומיד קיבל פינקס שחרור מהצבא לצמיתות.

כל העיר תמהו והשתוממו, כיצד ניצל יעקב לייב הבריא והשלם מהצבא? (במיוחד בשל קומתו התמירה וכוחו העצום). ויעקב לייב קיים את הבטחתו לצדיק ואכן נשא את היתומה. הוא התיישב בניקאליב והנהיג את ביתו בדרך התורה והחסידות. הוא גם הרבה להכניס אורחים, ובפרט לחסידי קארלין, שהיו נוסעים דרך שם לרבינו לסטולין (הוא עצמו חש הכרת הטוב עצומה לרבינו בשל העובדה, שבגינו ניצל מהצבא), וגם הוא עצמו היה מביא שקים מלאים אוכל על כתפיו, כדי להאכיל את אורחיו.

כשהיה בן שלוש שנים בעודו משחק, נכנס בריצה לחצר מגוריה של אלמנה, והתרוצץ בתוך גינת ביתה, כשהוא נעמד על אחד העשבים. יצאה האלמנה וגערה בו: "מדוע אתה נכנס לגינה המטפחת שלי? אני כבר הולכת לספר לסבא שלך, ה'בית אהרן'". פנה אליה הילד ואמר: "אני מבקש ממך, שלא תספרי לסבא, ולא תצערי אותו. ואם תשמעי בקולי- אני עוד אשיב לך על כך טובה!". "בסדר, אני מוחלת" - השיבה האלמנה. חלפו שנים. רבינו היה כבר אדמו"ר. בתה של אותה אלמנה בגרה והייתה בגיל השידוכים. והנה, באחד הימים חלתה וידה ל"ע נפגעה בשיתוק! האלמנה הייתה נסערת ושבורה. היא התרוצצה עם בתה מרופא לרופא, אולם למגינת לבה הללו לא הצליחו למצוא לה מזור ותרופה.

היא אומנם לא נמנתה על עדת החסידים, אבל שכנתה, שבעלה היה מחסידי רבינו, הציעה לה: "הרבי אומנם צעיר אבל שומעים הרבה ישועות מהבאים בצלו. נסי להיכנס אליו ולספר לו על צרתך". "אכן!" קראה האשה, "הרבי חייב לי חוב ישן". מיד פנתה האלמנה לבית הצדיק, וביקשה לדבר עימו בדחיפות. כשנכנסה, הזכירה את אותו הסיפור שהתרחש בהיותו בן שלוש. הרבי זכר זאת היטב, ושאל: "במה אוכל לעזור?". סיפרה האם בבכי על מחלת בתה, על היד המשותקת. "לכי הביתה", אמר הרבי, "צאי לחצר שלך, קחי מאותו סוג של עשב שרמסתי אותו אז ברגליי, כשהייתי ילד קטן ומהעשב הזה תבשלי מרק, ותתני לבת לשותות. זהו עשב חריף ביותר, והוא מרדים. היא תרדם, ותזכה לרפואה".

האלמנה רצה לביתה, נכנסה לגינה, תלשה מהעשבים הצומחים בה, בישלה אותם והכינה מרק. הבת לגמה מהמרק. תוך זמן קצר נרדמה. ישיבה האם לצדה ושפכה את לבה, לפני מי שאמר והיה העולם, שישלח לה רפואה שלמה ושהתרופה של הצדיק תפעל את פעולתה. בעודה יושבת כך, היא שומעת את בתה צועקת לפתע: "אוי וי!" מרימה את שתי ידיה ומתעוררת. היא התרפאה. כאילו דבר לא היה! סיפרה הבת: "לאחר שנרדמתי, חלמתי חלום מחריד. ברגע המפחיד של החלום - נתתי צעקה, והרמתי ידי לביקש רחמים...". אי אפשר לתאר את שמחתן של הבת ואמה. הן זכו לראות מופת גלוי.

החלטתו של ר' ישראל יצחק משי-זהב הייתה איתנה. מבקש הוא לעלות לארץ ישראל. אדמת רוסיה בוערת, במיוחד לאחר ההתרחשויות עם ממדל בייליס. ריח מלחמה נדף באוויר, הוא רצה לעזוב את האיזור מידי! כחסידי מקושר לצדיק הוא תכן לנסוע ברכבת, שתעצור בדרכה בסטולין, שם ייכנס לרבי ויקבל ממנו ברכת פרדה לדרך. בהגיעו אל הצדיק התקבל בסבר פנים יפות ומאירות. כאשר נפרדו בברכת שלום, שילב הרבי כמה מלים: "אולי היה עדיף שתישאר כאן היום!".

ר' ישראל יצחק לא הבין: הרבי נפרד ממנו, ומאידך אמר לו מלים אלו! תוקף הכרטיס של הרכבת עוד מעט יפוג. רגליו הוליכוהו כמאליהן לתחנת הרכבת. ואז נשמע קול מאחוריו: "ר' ישראל יצחק, חכו רגע!" היה זה הגבאי שרץ אליו וביקש ממנו, שהרבי רוצה לשלוח מכתב לארץ ישראל. הלה שב ונכנס לרבי. הצדיק אמר לו: "ברצוני לכתוב משהו. חכה כאן". הרבי נכנס לחדרו, ור' ישראל יצחק ממתין בקוצר רוח. הרכבת תברח בעוד עשר דקות. התוקף של הכרטיס יפוג!

הדקות חולפות והרבי לא יוצא. רק לאחר דקות ארוכות יצא הרבי מחדרו ובידו מעטפה סגורה. "הרכבת כבר נסעה", אמר הצדיק, "ובכן תישארו כאן עד מחר". למחרת בבוקר מיהר החסיד לרכבת כדי לקנות כרטיס אחר ולצאת לדרך. בהגיעו, ראה שהשערים נעולים, מהומה גדולה שררה במקום - והנה מתברר לו, שהרכבת שבה היה עליו לנסוע התנגשה ברכבת אחרת, וישנם מאות הרוגים ופצועים. רק עכשיו הבין את דברי הרב. הוא רץ להודות לרבי בהתרגשות על הצלתו, ומאחר שהוא כבר ממילא איחר את הרכבת, הביע את רצונו להישאר עוד כמה ימים בצל הקודש... אבל הרבי אמר: "לא, עכשיו לא תתמהמה פה אפילו יום אחד. עם הרכבת הראשונה תיטע היום, והשם יצליח דרכך".

ר' ישראל יצחק מלא בדיוק את הוראותיו של הרבי, נסע והגיע אל נמל אודסה, שם עלה על אוניה, שעשתה דרכה לארץ ישראל. זו הייתה אוניית הנוסעים האחרונה, שעשתה דרכה אל העולם החופשי לפני שפרצה מלחמת העולם הראשונה. עתה הבין ר' ישראל יצחק, עד כמה צפו עיניו של הרבי למרחוק! בפעם הראשונה עיכב הרבי בעדו, שלא ייסע כדי שייצל מן ההתנגשות ברכבת - ואלו בפעם השנייה דחק בו שיסע מהר, למען לא ייתקע באמצע הדרך, ויזכה בעז"ה להגיע לארץ ישראל בשלום.

הרה"צ רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצ"ל סיפר: "רציתי לשוב לארץ ישראל ולצערי הרב לא היה בידי פספורט, לפיכך נאלצתי לרכוש פספורט מזויף מידי בעל הבית בו התאכסנתי. הוא הביא לי פספורט על שם אהרן טויב. כשנכנסתי אל הקודש פנימה לקבל ברכת הפרידה, שאלני רבינו, האם יש בידי פספורט. עניתי, שהפספורט מונח בכיס. "ומה שמך?" שאלני רבינו, עניתי: "אהרן טויב" (התכוונתי שהפספורט שבידי הוא על שם אהרן טויב).

רבינו ביקשני להראות לו את הפספורט, והגשתי לו. רבינו נעמד כשרגלו האחת על הספסל והתחיל לדפדף בפספורט, כאשר מדי פעם מסתכל עליי ואחר כך בדפי הפספורט, ולאחר מכן שם את הפספורט על ברכיו, כך חזר הדבר ונשנה מספר פעמים, וכל זה בבדיחא דעתא, לבסוף החזיר לי את הפספורט ואמר לי: "שיהיה כן, תיסעו לחיים ולשלום".

הדבר היה תמוה מאוד בעיניי, ולכן כשעליתי לרכבת והתיישבתי בפינתי, פתחתי את הפספורט ורציתי לראות מה כתוב שם שגרם לרבינו להיות בבדיחות הדעת. כשהתחלתי לקרוא חשכו עיניי, מאחר ובעל הפספורט המקורי היה שונה ממני בתכלית השינוי. לא היה אפילו פרט אחד זהה לי. לא צבע הפנים, לא צבע העיניים וכן הלאה.

חשבתי לעצמי: "ריבונו של עולם, מה עוללתי לי? איך איראה בעיני משטרת הגבולות? הרי הם יתפסו מיד, כי השתמשתי בפספורט של מישהו אחר". עתה הבנתי למה צחק הרבי, כשראה את הפספורט, אך מה שנעשה אין להשיב. אני נמצא באמצע הדרך. סמכתי על ברכת הרבי, שהכול על מקומו יבוא בשלום, בעזרתו יתברך.

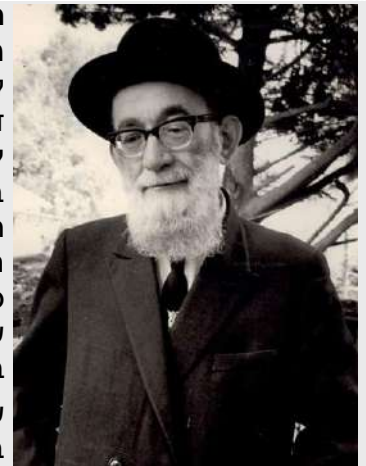
כשהרכבת עצרה בגבול האוסטרי, בשעות הלילה המאוחרות, ירדתי מהרכבת ואמתחתי בידי, עליתי על כרכרה ואמרתי לעגלון היהודי לנסוע במהירות, אולם, לפתע צץ, שוטר גבול. הוא עצר את הכרכרה וביקש לראות את הפספורט של כל הנוסעים.

הגשתי לו את הפספורט והתחיל לדפדף בו, הוא הסתכל לסירוגין עליי ועל הפספורט והתחיל לצחוק, כך זה נמשך מספר פעמים. נדהמתי לראות, שהשוטר עושה בדיוק את אותן התנועות שרבינו עשה, והנה השוטר מושיט לי את הפספורט וממלמל: "נו מילא, קום וברח לך". כמובן, כך עשיתי והמשכתי בדרכי לארץ ישראל.

בעיירה אחת חיפשו שו"ב, והנה הגיע אחד, שהציע את עצמו בפני המרא דאתרא, והראה בפני הרב כתב קבלה שהוא שוחט ובודק מומחה. הרב בחן אותו וכמו כן ראה, איך שהעמיד סכין חד לשביעות רצונו. אמר לו הרב, היות שרוב אנשי העיירה הם חסידים של האדמו"ר רבי ישראל מסטולין זצ"ל, על כן אם ברצונו להתקבל לרצון התושבים, עליו לנסוע לרבי ולקבל הסכמתו.

השוחט נסע בערב שבת לסטולין. כשהגיע לשם עשה חשבון לעצמו, שאם יכנס לרבי בערב שבת, יהיה מוכרח להשתתף במשך השבת בתפלות ובעריכת השולחן. כיוון שלא היה רגיל בכך, החליט להמתין עד מוצאי שבת. במוצאי שבת המתין כמה שעות, הזמן שהיה לוקח לו להגיע מביתו לסטולין לו היה נוסע במוצאי שבת. לאחר מכן נכנס למעון קודשו של הרבי, וסיפר על מטרות בואו, היות והציע את עצמו להתקבל לשו"ב בעיירה פלונית שרוב אנשיו הם חסידים של הרבי, ואמרו לו שכדי שיוכל להתקבל, עליו לנסוע לרבינו ולקבל הסכמתו וברכתו.

הרבי פנה בשאלה אל האורח: "מתי הגעת לסטולין?". ענה האורח: "זה עתה הגעתי". אמר לו הרבי: "ראה נא, אילו היית אומר את האמת, שאתה כבר נמצא כאן עוד מערב שבת, אלא שהסיבה שלא התפללת אצלי, משום שקשה היה עליך התפילות הארוכות, הרי הייתי נותן את הסכמת. אבל עכשיו, שהוצאת מפיו דבר שקר, אין באפשרותי לתת הסכמה לקבל אותך כשוחט". (לב ישראל לגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)

הגאון מרן הרב גדליה איזמן זצ"ל - נולד בי"ד אייר ה'תע"ר (1910) בוורשה למשפחה מחסידות אלכסנדר. בבחרותו למד בקלצק שבליטא. בשנת ה'תרפ"ז (1927) למד בישיבת קמניץ כעשר שנים. בשנת ה'תרצ"ט (1929) עבר ללמוד בישיבת קמניץ. נודע כעובד ה' ומבקש דעת הצמא לדבר ה' בשקיקה ובכיסופים. בהמשך היה חשש שיגויס לצבא הפולני ולכן נמלט לארץ ישראל. בארץ למד בישיבת 'מרכז הרב'. בבחרותו שימש כמשגיח בישיבת 'מקור חיים' בירושלים. לאחר נישואיו, המשיך ללמוד בכולל של ישיבת 'מרכז הרב'. בשנת ה'תש"ד (1944) התחיל לכהן כמשגיח בישיבת 'קול תורה'. רבינו התמסר כל כולו לישיבה הקדושה והבחורים היו אצלו כבניו ממש. השקיע בכל בחור ובחור שעות רבות מאוד כדי להעלותו על דרך המלך. כאשר היתה בעיה לאחד מבחורי הישיבה הוא לא נח ולא שקט ואף לא עלה על יצועו עד שהעניין לא הסתדר בשלמותו. שום דבר לא עמד לנגד עיניו מלבד טובתם האישית שיתעלו בתורה וביראת שמיים לתפארת. נטע והשריש בקרב תלמידיו את דרכי העבודה והיראה.

שיחות המוסר של רבינו היו מפורסמות בעמקותם. עיצב את אישיותם של התלמידים בהתייחסו באופן אישי לכל אחד מהם כאשר רבים מהם היו ניצולי מחנות השמד וחלקם התגלגלו בגפם עד שהגיעו לישיבת 'קול תורה'. הגר"י גנס העיד שהמשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל אמר לו פעם שבדור הזה יש שלושה בעלי מוסר מובהקים, ביניהם מנה את רבינו. תפילותיו היו לשם דבר בקרב בחורי הישיבה. בשנת ה'תשמ"ב (1982) הודיע להנהלת הישיבה על פרישתו מתפקידו. לתלמידיו הקרובים הסביר שהוא חש שלפעמים בהקפדתו על הנהגה שלילית של תלמיד מתגנבת עצבנות שנובעת מזקנתו, ולכן הוא לא יכול להמשיך בתפקידו. אם הוא לא עומד בכל הדרישות שהוא תובע מתלמידיו, הוא לא ראוי להמשיך בתפקידו. לנוכח ההפצרות הרבות הסכים להמשיך ולשמש כיועץ חינוכי לתלמידי הישיבה. הקדיש שעות רבות מדי יום לשיחות אישיות עם תלמידים במקומו בשולי ביהמ"ד. מסר שיחות מוסר בישיבה במקום המשגיח הגה"צ ר' שלמה וולבה זצוק"ל. נפטר ב-ג' תשרי ה'תשע"ב (2011). חי כ-101 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אברהם. **אמו:** מרת שעפטיל. **אשתו:** מרת חיה ליבא (לבית אידלמן מוילנה). **מרבתי:** הגאונים מרן ר' ברוך דב בר ליבוביץ ('ברכת שמואל'), מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, מרן ר' אהרון קוטלר. **חברותא:** הגאון ר' ראובן גרונזובסקי (ראשי ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב למד עם רבינו בישיבת קמניץ).

בארה"ב למד עם רבינו בישיבת קמניץ. **מתלמידיו:** הגאונים ר' ישראל מאיר לאו (הרב הראשי לישראל), ר' יהודה עדס (ראש ישיבת קול יעקב), ר' שלמה מחפוד, ר' אביגדור נבנצל (רב העיר העתיקה בירושלים), ר' משה שוואב (מנהל רוחני של ישיבת גייטסהד), ר' יהושע נויבירט ועוד אלפים רבים. **בנו:** הגאון ר' יוסף. **חתנו:** הגאון ר' שלמה ברויאר (משגיח ישיבת בית מתתיהו). **מספריו:** **יגדולי מוסר** - מתוך שיחותיו, נערך ע"י תלמידיו וחתנו, ר' שלמה ברויאר.

בשכונת בית וגן בעיה"ק ירושלים נמצאת הישיבה הגדולה 'קול תורה'. המשגיח הגה"צ רבי גדליה איזמן זצוק"ל גר בקרבת מקום, ברח' וייסבורד. הדרך מביתו לעבר הישיבה עברה דרך קבע ברחוב הראשי של השכונה, רח' הפסגה. בכל בוקר צועד רבי גדליה היה צועד מביתו לעבר הישיבה לתפילת שחרית, ובחזרה מהישיבה לביתו. מעולם לא הסכים שמישהו יסייע לו ויקח אותו ברכב. דבר אחד מופלא בכל זאת היה שונה בהליכה זו. פעם אחת בשבוע, פעם יחידה, רבי גדליה היה משנה את הליכתו. במקום לצעוד מביתו דרך רח' הפסגה לעבר הישיבה, הוא הלך בשביל צדדי שמחבר את רח' ברגמן עם רח' תורה ועבודה המוביל לישיבה.

זו היתה דרך בשביל עפר לא סלול. בימי גשמים וקור השביל היה מלא בבוץ ולכלוך שהיקשה על ההולכים בו. זה היה דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. מדי שבת בשבתו רבי גדליה הקפיד ללכת דרך אותו שביל למרות שבחזרה מן הישיבה היה חוזר בדרכו הרגילה דרך רחוב הפסגה. בנו, שהיה צועד איתו בקביעות, שם לב לשינוי זה שאביו נוהג. שבת אחת פנה הוא לאביו ושאל אותו למה הוא משנה את הליכתו דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. הבן הוסיף: "הרי בשבת נצטוונו על כיבודה, וכי עונג שבת הוא ללכת דווקא בשביל רעוע זה, ולא בדרך המלך בה הולכים כרגיל?". רבינו השיב לו: "בכל יום מקפיד אני להקדים לכל אדם 'גוט מארגען', שכן ראוי להקדים שלום לכל אדם. במקרה שאני פוגש באדם מבני עדות המזרח, וחוששני שלא יבין את ברכתי בשפת האידיש, אני אומר לו 'בוקר טוב'.

"בשבת יש לי בעיה עם כך. אם אפגוש באחד מבני עדות המזרח, שאולי לא יבין את הביטוי 'גוט שבת', אצטרך לומר לו 'שבת שלום'. הרי דין הוא שאסור להזכיר 'שלום' לפני התפילה. אם לא אענה לו בפה כדרכי אלא רק בהנהון ראש, שמא יפגע הלה בגללי, לכן דווקא בשבת לפני התפילה אני מקפיד ללכת דרך שביל העפר שבו לא מצויים אנשים. כך לא אצטרך להיכשל באמירת שלום לפני התפילה ואף אחד לא יבוא להיפגע על ידי". הדבר מפליא ביותר. איך יכול יהודי לשנות את סדר יומו במשך עשרות שנים ולעשות דבר המטריחו יותר על המידה, רק כדי למנוע את עצמו מאפשרות של פגיעה כלשהי בכבוד הזולת. (מוסף שב"ק תולדות)

תלמידו, הגאון רבי יהודה עדס (ראש ישיבת 'קול יעקב') סיפר כי שמע מהרב גבריאל לרר זצ"ל שהבין מהמשגיח כי הוא לא מוסר שיחות לבני הישיבה אם הוא לא אווז בדרגה של תוכן השיחה הו לא מוסר בעצמו. כל שיחותיו המוסריות היו בבחינת 'הוא היה אומר' וכמו שצדיקים פירשו שמה שהוא היה- זה מה שהיה אומר לאחרים.

בנו, הרה"ג רבי יוסף איזמן, סיפר בימי ה'שבעה' על צדקותו וחסידותו של אביו זצ"ל עוד בבחרותו בישיבת קמניץ. כבר אז קיבל על עצמו קבלות נדירות בעבודת ה'. בין היתר סיפר כי בערוב ימיו מצאנו בפנקסיו מה שכתב בשנות העשרים לחייו. הפנקס היה המלא וגדוש בחשבון נפש אישי על דרכיו ומעשיו יום יום וכו' לצד קבלות רבות שקיבל אז על עצמו.

קרדיט צילום: Shmuelxq | CC BY-SA 3.0 | Wikimedia Commons

הרב נפתלי צבי טרופ זצ"ל - נולד ב-י"ג ניסן ה'תרל"א (1871) בגרודנא שבליטא. מגדולי ראשי הישיבות. ממפתחיה של שיטת הלימוד הידועה כשיטת בריסק. בשנת ה'תרמ"ו שלחוהו הוריו ללמוד בישיבת קלם. כעבור שנתיים עבר לישיבת טלז' ופרק זמן קצר למד בישיבת נובהרדוק שבסלונים. בשנת ה'תרמ"ט הגיע לישיבת סלבודקה ("נסת ישראל"). לאחר נישואיו בשנית, שב ללמד בישיבת קלם וכעבור ארבע שנים כיהן כר"י לצעירים "אור החיים" בסלבודקה. בשנת ה'תרס"ד (1904) שלח ר' ישראל הכהן מראדין ("החפץ חיים") בקשה לר' נפתלי צבי לכהן כר"י בראדין, בתנאי שהנהלת הישיבה בסלבודקה תסכים לכך. בשנת ה'תרע"ד, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, גלה יחד עם הישיבה לעיר סנובסק. עד ליום פטירתו שימש כראש ישיבה.

נודע בחקירותיו התלמודיות הייחודיות, לצד יראת שמיים ומוסריות בולטת. **אהבתו לתורה לא ידעה גבולות**. לעיתים קרובות נתקף בכאב ראש חזק עקב התאמצותו בעיון בתלמוד. **נהג לכוון מטפחת רטובה סביב ראשו כדי להקל על כאביו, והמשיך להתעמק בסוגיה שלמד**. כאשר לקה בניוון שרירים וכאשר הרופא אסר עליו ללמוד תורה, היות שאסור לו לאמץ את מוחו, השיב בזעזוע: **"ללא לימוד התורה למה לי בכלל חיים?"**. התבלט במידות טובות ובמעשי חסד מרובים, יראת שמיים ובתפילות, שנאמרו בכוונה ובהתלהבות. נפטר ב-ג' תשרי ה'תרפ"ט (1928). חי כ-57 שנים. ציונו בראדין.

אביו: ר' משה שמואל. **אמו:** מרת נעשה. **נשותיו:** בת ר' נתן צבי פינקל (זווג ראשון- התארס איתה וחוודשים לפני החתונה נפטרה), מרת פעשא לאה (בתו של ר' אליעזר יעקב חווס - זווג שני). **בניו:** ר' אברהם חיים ור' ראובן (בעל 'בינת ראובן'). **בנותיו:** מרת טובא (נישאה לר' יהושע אייזיק קמינצקי) ומרת פייגא עטיל (נישאה לר' ברוך יוסף פייבלזון). **מרבנותיו:** אביו, ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם), ר' אליעזר גורדון (ראש ישיבת טלז'), ר' יוסף יוזל הורביץ (ה'סבא מנובהרדוק), ר' יעקב יצחק רבינוביץ (ממנו ינק את דרך הלימוד של בריסק). **מתלמידיו:** ר' יוסף שלמה כהנמן (ר"י פוניבז' בבני ברק), ר' יעקב ספסל (בעל 'דברי יעקב'), ר' יצחק מאיר פצינר (בעל 'פרשת המלך'), ר' משה דוד דרייען (רבה של גלזגוי שבסקוטלנד), ר' שלמה היימן (ר"מ ישיבת 'תורה ודעת' בניו יורק), ר' אליהו דושניצר (מח"ס 'נחלת אליהו'), ר' נחום מאיר קרליץ (גיסו של מרן ה'חזון איש'), ר' סנדר ליצנר (מייסד ומנהל קריית נוער בירושלים), ר' יעקב משה שורקין (ר"מ ב'מתיבתא דרבנו חיים ברלין' בניו יורק), ר' יהודה קרביץ (ר"מ בישיבת 'תפארת צבי' בירושלים). **מספריו:** יחידושי הגדנ"ט- על הש"ס (סיכומי 203 שיעוריו שנכתבו ע"י תלמידיו על כל המסכתות של סדרי נשים ונזיקין).

אהבתו לתורה לא ידעה גבולות. לעיתים בשעת לילה מאוחרת היה הולך להעיר תלמיד באכסנייתו כדי לתרץ את מה שהקשה לו בעת השיעור. לשאלת מקורביו 'האם אין חשש לגזל שניה?' השיב: **"הרי בודאי התלמיד, אינו מסוגל להירדם כלל בשל אותה קושיה המנקרת במוחו והיכן הרחמנות על בחור שעמל כל היום בתורה ואינו יכול להירדם על מיטתו מתוך שהביאור האמיתי בתורה מציק לו!"**.

מעשה ביהודי גלמוד ועלוב שיצא לו שם של גנב. הבריות הרחיקוהו מעליהם והכלימהו. והנה כאשר נקלע לראדין ונפגש עם רבנו, הוא קידמו בסבר פנים יפות, הזמינו אל ביתו לסעוד על שולחנו, אף הציע לו מיטה מסודרת ללון בלילה, ולא חסך שום טרחה בכדי להנעים לאורח את הבילוי בצל קורתו. המקורבים תמחו: 'מה לראש הישיבה וליהודי מפוקפק במעשיו?' אך רבנו שהרגיש בכך אף הוא תמח: "עד עתה ידעתי, שגב חייב לשלם קרן וכפל, טבח ומכר משלם ארבעה וחמישה, ואם אין לו ונמכר בגבנתו. אבל היכן כתוב שפטורים מלקיים בו מצות 'הכנסת אורחים', לא ידעתי וכי אינו יהודי?! וכי אינו אדם כמונו?! האם אברהם אבינו לא קיים מצווה זו אפילו בערבים?! אלא מאי, בהכנסת אדם כזה הביתה, אפשר להסתכן בהתרוששות כי הוא עלול לגנוב את פרטי הבית, אם כן הרי לכל היותר צריך לעמוד עליו ולשמור כל זמן שהותו בבית, אבל אין שום עילה להיפטר מן המצווה".

ביתו של ראש הישיבה נעשה מקום קבוע ללינתם של "ארחי פרחי" שנקלעו לראדין, ואלה הרגישו שם כאורחים מכובדים. בתו של רבנו סיפרה לו פעם כי אחד מהם לא מצא בבית מיטה ללון ולכן העניקה לו כמה פרוטות כדי לשכור מיטה במלון. התרעם האב על כך ואמר: "וכי למה לא הלכת את ללון במלון?! שכן הנך מרגישה, כי כאן הוא ביתך. עליך לדעת מהיום כי ביתם של העניים אף הוא כאן, ואין לשום אחד מבני ביתנו זכות קדימה", כך גם קרה כאשר אחד מה"אורחים המכובדים" נשלח על ידי בני-הבית ללון ב"הקדש". הרב בעצמו הלך לחפש אחריו והזמינו להתכבד ולהתארח במעונו ככל אשר יחפוץ, תוך שהוא מתנצל לפניו שהדבר נעשה בלא ידיעתו.

הרב היה אומר: "למה לי להחשיב את עצמי לגברא רבה, ואח"כ לעמוד כדי להשיג ענווה, הרי מוטב לי, שמלכתחילה לא אתלבש באצטלא של אדם גדול". סח ר' אליהו לופיאן: "בלומדי בקלם הייתה תקנה בכולל, שכל אברך שצריך ללכת תוך הסדרים, צריך לגשת לממונה על אותו שבוע ולהתנצל לפניו. ובהגיע תורי להיות ממונה, האדמתי פעם מבושה, כאשר ר' נפתלי ניגש אליי לבקש ממני רשות לצאת לחוץ. הוא היה מבוגר בשנים ומפורסם לגאון, ובכל זאת כופף קומתו להישאר במסגרת, ולבקש רשות מהממונה".

שחלה רבינו ומצבו היה אנוש, לא חדלו הבחורים מלהעתיר לרחמי שמיים עבור רפואת רבם. בזמנם הייתה סגולה בדוקה ומנוסה- לצאת למגבית, אבל לא של כסף- אלא של חיים! **הבחורים נידבו ימים ואף שבועות מחייהם למען המשך חייו של רבם הנערץ!** לאחר המגבית נכנס אחד הבחורים אל לרבינו ה'חפץ חיים', והודיע לו, שהבחורים מתנדבים מימי חיייהם היקרים לזכותו של ראש הישיבה ואף העיז לבקש מהרב, שישתתף גם הוא במגבית זו. הצדיק ישב בכובד ראש וחשב כמה יכול הוא לתרום לזכותו של ראש הישיבה. **לאחר כחצי שעה נענה ואמר, כי הוא מוכן לתרום מחייו דקה לזכותו**. לשאלה התמוהה של הבחור: "כיצד יתכן שלאחר כחצי שעה, שהרב דן בכובד ראש, הסכים לתת רק דקה?" השיב: **"בדקה, האדם מדבר כ-300 מלים. וכל מילה היא מצווה. אני איני יכול לוותר על יותר מ-300 מצוות!"**. השמועה עשתה לה כנפיים בישיבה- עד כמה ה"חפץ חיים" מייקר את הזמן היקר מכול, ולמחרת גברה ההתמדה בישיבה בכפל כפליים.

קרדיט צילום: Avraham Yaari | CC BY-SA 4.0 | Wikimedia Commons

האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע בידרמן (הראשון) מלעלוב זצ"ל - נולד ב-ח"י אייר (ל"ג בעומר) בשנת ה'תרכ"ט (1869). נקרא בשמו שמעון- ע"ש התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זצוק"ל ובשם נתן נטע- ע"ש זקינו הרה"ק ר' נתן נטע מחלם. משחר ילדותו נודע היה ביראתו הטהורה בעמלו וביגיעתו בתורה ועבודת השי"ת. **גאון בנגלה ובנסתר. בקי בכל מכמני הש"ס והפוסקים. ענוותן מופלא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נכנס לישיבת המקובלים 'שער השמים' שם הגה בתורת הח"ן. בשנת ה'תרע"ג (1913) חלה בריאותיו ובפקודת אביו יצא לקארלסבארג למעיינות המרפא הידועים, וכאשר ביקש לשוב לביתו פרצה מלחמת העולם הראשונה - ונשאר בקראקא.

בתקופת מגוריו בקראקא התקבצו רבים סביבו אולם רבינו ביקש לברוח מכל שררה. אעפ"כ תוך זמן קצר התפרסם כפועל ישועות ורפואות. צעירים חייבי גיוס לצבא פולין, שקיבלו את ברכתו שוחררו מיד. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרע"ח (1918) החל לנהוג באדמו"רות בקרקוב. בשנת ה'תרפ"ו (1926) שב לארץ, ולאחר הפצרות החסידים המשיך לשמש כאדמו"ר החמישי בשלשלת לעלוב.

סיפרו, כי כשהיה מתפלל לפני העמוד בימים הנוראים היו רועדים החלונות. כשנתיים ומחצה ניהל את העדה במעגלי צדק עד חורף ה'תרפ"ח (1928) שאז חלה ל"ע בגרונו, הרופאים יעצו שייסע לפריז כדי שיעבור שם ניתוח ואכן כך עשה רבינו. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מהחסיד ר' מנדל גפנר ששהה ג"כ בתקופה זו בפריז כי **לאחר נסיעת רבינו מביה"ח שמו לב, שבמשך התקופה, שהיה רבינו בביה"ח, לא מת אפילו יהודי אחד!** לאחר מספר חודשים אמרו הרופאים, שאינם יכולים לעזור לו. רבינו חזר לארץ ישראל והיה מוקף ביסורים גדולים, כל מאכלו היה מעט משקה ופירורין שהכניסו לו דרך צינור וב-ג' תשרי צום גדליה ה'תר"ץ (1929) התבקש לבית-עולמו. ציונו בהר-הזיתים סמוך לקברי אבותיו. חי כ-60 שנים. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מאנשי החברא-קדישא, **כשלקחו את גופו הקדוש לטהרה עמד וטבל בעצמו.**

סבו (מצד אביו): ר' אלעזר מנחם מנדל. **אביו:** ר' דוד צבי שלמה (ר' דודל). **אמו:** מרת מרים (בת ר' פנחס הורוביץ מברוד). **נשותיו:** מרת חנה רייצא (זיווג ראשון, בת ר' יוסף צינווירט), מרת פייגא רבקה (זיווג שני). **ילדיו:** ר' פנחס חיים, האדמו"ר ר' משה מרדכי מלעלוב (מילא את מקום אביו באדמו"רות), ר' יעקב יצחק, מרת אלישבע (נישאה לר' מנשה ליפשיץ), מרת רבקה רחל (נישאה בזיווג ראשון לר' אברהם יוסף ברנדווין ולאחר פטירתו לר' יעקב צבי ערבליך), מרת מאטיל (נפטרה בנעוריה). **מרבתי:** האדמו"ר ר' ישראל פרלוב, הינוקא מסטולין, דודו ר' אלתר מסוסנובצא, ר' ירחמיאל משה מסטולין.

על שקדנותו המופלאה מסופר, כי פעם אחת התמהמה רבינו לחזור לביתו לאחר תפילת שחרית. הרבנית הלכה לחפשו בבית אביו, וכשראתה שאינו שם יצאה עם חמותה הרבנית מרים לחפשו. כשהגיעו לחצר ביה"כ 'תפארת ישראל רוזין', שמעו קולות מגג ביהמ"ד וראו את המקובל ר' נפתלי חיים (בן הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב) עם רבינו מתהלכים על גג ביהמ"ד ועוסקים בתורת הנסתר, ומרוב דביקותם **לא שמו לב, שמתקרבים לשפת הגג וכפסע היה שלא יפלו ח"ו,** הרבנית צעקה בקול גדול, עד שהתעוררו מדביקותם וירדו מהגג.

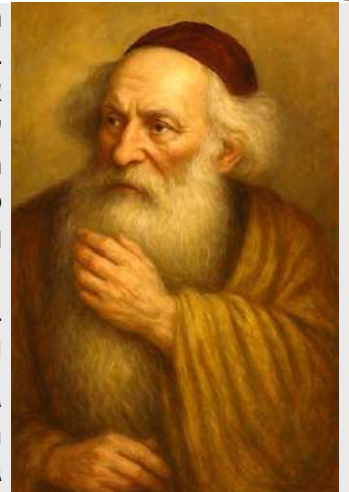
עוד מסופר על התמדתו העצומה, בשנת ה'תע"ר (1909) נסע לסטאלין לחתונת בתו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין עם הרה"צ רבי שלום בן הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא, והעיד הרה"ח ר' נחמן סופר שביום החופה התאסף קהל גדול ובית-המדרש שקק חיים והמולה מרוב ההכנות לשמחה הגדולה, **ורבינו עמד שעות רבות ליד ארון הספרים ושקע בלימודו בלא הפסק, עד שבאו ואמרו לו שהולכים לחופה.**

יפר החסיד ר' שמאי מחשובי קראקא ולבסוף התגורר בירושלים (בשכונת בית ישראל), אשר היה מבאי ביתו הקבועים של רבינו בקראקא. הלה עסק לפרנסתו במלאכת ייצור י"ש, והייתה לו משרפה בביתו ללא רישיון ובניגוד לחוק. פעם אחת העמיד על האש חבית מלאה במשקה על מנת לזקק ולייצר ספירט טהור, ומכיוון שלוקח זמן רב להרתיע חבית גדולה, נפנה בינתיים לבית רבינו כמנהגו מדי יום. כשנכנס התחיל רבינו לשוחח עמו באריכות שלא כרגיל, וכך עברו להם כמה שעות.

ר' שמאי שקצרה רוחו רצה לקום וללכת לביתו שלא יתאדה כל הי"ש, אולם רבינו לא מיהר והמשיך לשוחח עמו בנחת, עד שעברו יותר משלוש שעות. רק אז פטרו רבינו לשלום. ר' שמאי מיד רץ לביתו בחשבו אולי יהיה עוד מה להציל, אולם בהתקרבו לביתו התפלא לראות את בני ביתו ושכניו ממתינים בחוץ. כשהתקרב סיפרו לו בהתרגשות כי נס גדול היה פה, שבזמן ששהה אצל רבינו **באו לביתו השוטרים, מאחר שמישהו הלשין עליו שמיציר יין ללא רישיון ואף מסר את הזמן המדויק, שהוא עושה זאת, ומכיוון שכל הספירט הנמצא בדוד התאדה, לא מצאו שום ראיות פליליות נגדו, והלכו כלעומת שבאו.**

בעת ששהה פעם רבינו בעיירה ביאלאביז'יץ באו אליו זוג יהודים שבורי לב, בעל ואשתו ששפכו לפניו מר ליבם, כי הם נשואים **כבר תשע עשרה שנים!** ונמנע מהם פרי בטן, ומכיון שהם כבר מיאשים, שהרי בדרך הטבע אין הם רואים ישועה, לכן החליטו להיתגרש וברצותם לשמוע את חוות דעת רבינו, ענה להם הצדיק, כי ימתינו עוד שלושה חודשים ואחר כך יחליטו, קיבלו הללו את דעתו ושובו לביתם, ויהי כמשלוש חודשים נפקדה האשה, **ולפקודת השנה ילדה שני בנים תאומים.**

הגאון הרב אברהם אבלי (אבא'לה) הלוי גומבינר זצ"ל- נולד בשנת ה'שצ"ז (1637) בגומבין שבפולין. נקרא גומבינר על שם עירו. בהתחלה למד תורה אצל הגאון רבי יצחק בן אליקום מפוזנא. בפרעות ת"ח-ת"ט משפחתו נרצחה ל"ע והוא עבר לליסא. לאחר מכן עבר לעיר קאליש. בהתחלה לימד בחורים צעירים. כשהתפרסם ולאחר שנודעה גדולתו, תלמידים מבוגרים יותר באו אליו כדי שילמד אותם. התמנה לתפקיד ראש ישיבה ובהמשך שימש כדיין בבית דינו של הגאון רבי ישראל שפירא. התפרסם כבקי בכל חדרי התורה בחריפות ובקיאיות. עסק בתורה יומם ולילה מתוך צער ויסורים של אהבה. רבינו חי בדוחק עצום. לא תמיד היה לו כסף לרכישת נייר כדי לכתוב את חידושיו ולכן כתב אותם על קירות הבית. בנוסף כתב את חיבורו בתמצות רב. במקומות רבים בספרו רומז כי צריך לעיין במקום אחר וצריך להתייגע רבות כדי לרדת לסוף דעתו.

גאון בנגלה ובנסתר. זכה לגילוי אליהו הנביא. ידע את כל כתבי רבינו האריז"ל ואת ספר הכוונות בעל פה אבל בענוותנותו כתב כי אין לו עסק בנסתרות. משלב בספריו חריפות גדולה, בהירות עצומה ובקיאיות בש"ס ובתוספות. על פי רוב רבינו לא זז מפסקי שולחן ערוך. בצוואתו ביקש שלא לכתוב כל תואר על המצבה מלבד: פ"נ רבי אברהם אבלי, מחבר ספר מגן אברהם וזית רענן. נפטר ב-ג' תשרי ה'תמ"ג (1682). חי כ-45 שנים. ציונו בקאליש שבפולין. אחרי השואה האוהל שהיה על קברו נעלם. כיום ידוע בקירוב מקום קבורתו.

אביו: ר' חיים הי"ד (שימש דיין. נרצח על ידי הקוזקים בשנת ה'תט"ו [1655]). **אמו:** מרת רבקה הי"ד. **אשתו:** מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפוזנא). **ילדיו:** ר' חיים מקלימנטוב, ר' משה, מרת אדל (נישאה לר' משה יקותיאל קופמן, רבה של קוטנא ובעל 'לחם הפנים'), מרת רבקה. **מרבתי:** ר' יצחק בן אליקום מפוזנא, ר' יעקב יצחק גומבינר. **מתלמידיו:** ר' אליה שפירא (בעל 'אליה רבה' ו'אליה זוטא'), ר' מאיר איזנשטט (בעל 'פנים מאירות'). **מספריו:** **מגן אברהם**- פירוש לשו"ע או"ח ולתוספתא מסדר נזיקין **זית רענן**- פירוש על ילקוט שמעוני **ישמן ששון**- דרושים על התורה **חיבור** על אבן העזר **חידושים** על מסכת זבחים ומנחות **פיזטים** וקניות.

בהתחלה מכיוון שרבינו הסתיר את גאוניותו, הוא לימד רק נערים בבית-הכנסת בקאליש. בשנת ה'ת"כ הגאון ר' שבתי כהן (מח"ס שפתי כהן) הגיע לעיר כדי להשיא את בנו ר' משה עם בתו של אחד מנכבדי

העיר. ראשי הקהל כיבדו את הש"ך לדרוש בבית-הכנסת. במהלך הדרשה הש"ך היקשה קושיה חמורה. חכמי העיר ניסו לתרץ את הקושיה, אבל לא עלה בידם. אחד הבחורים היה מתלמידי רבינו. הוא הלך לרבינו וביקש תירוץ לגבי הקושיה החזקה. הבחור תירץ את הקושיה בשמו של רבינו והש"ך התפעל מאוד וביקש לקרוא לרבינו. כשהצדיק הגיע לפני הש"ך הם החלו להתפלפל בדברי תורה שעה ארוכה. בעקבות מעשה זה רבינו התפרסם כתלמיד חכם מובהק.

באחד הימים שלפני חג הפסח הובאה שאלה חמורה בהלכות חמץ לפני רב העיר קאליש. רב העיר לא ידע מה לענות ולכן ביקש מחכמי העיר לחוות את דעתם לגבי השאלה. בין החכמים היה גם רבינו שחיווה את דעתו. תשובתו מצאה חן בעיני רב העיר ובעיני כל חכמי העיר. הם הפצירו ברבינו שיקבל עליו משרת מו"ץ בהלכות אורח חיים. לאחר הפצרות רבות רבינו נענה לכך. כשהתפנה מקומו של אחד מדייני העיר, רבינו התמנה לדיין במקומו. (מעובד מתוך אנציקלופדיה לגדולי ישראל)

הצדיק האדמו"ר הרב ר' אלימלך וייסבלום מליז'נסק (ה'נעם אלימלך' זיע"א) אמר שכל המחברים עד המגן אברהם ועד בכלל כולם היו בעלי רוח הקודש ואליהו הנביא התגלה להם. הגאון ר' זלמן (אחיו של ר' חיים מוולוז'ין) התבטא על רבינו ואמר: "גדול הוא בעיני כבוד האחרון הזה (הוא התכוון על רבינו) כאחד מן הראשונים".

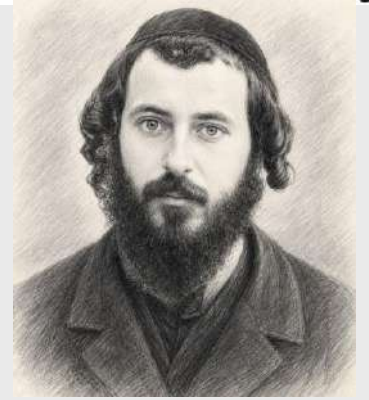
רבינו היה עני מרוד כל ימיו. לחם צר ומים לחץ היו מנת חלקו. יתר על כן, אפילו נייר לצורך כתיבת חידושי תורתו לא היה בידו לקנות. רבינו נהג לכתוב את חידושיו על פיסות נייר קטנות, שיירי נייר שקיבל מכורך ספרים. כאשר גם אלו נגמרו, רבינו כתב את חידושיו על כותלי ביתו. אחרי שהדין נגמר, השתמש בפחם בתור תחליף לקולמוס. (מעובד מתוך 'גדולי פולין')

לאחר שרבינו התחתן עם מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפוזנא) הוא נעשה מלמד והיה משתכר בקושי. עניותו היתה לשם דבר בעיר קאליש. עד לפני פרוץ השואה היו מצביעים על המרתף שבו גר. גם סיפרו שאת רוב חידושי תורתו כתב בפחם על הקיר. (מעובד מתוך 'גדולי הדורות')

בעיר קאליש היה חסיד אחד שהרה"ק ר' זליג משראנצק ה'ניצוצי זה"ר זיע"א היה מתארח תמיד אצלו בכל פעם שבא לקאליש. הרה"ק ר' זעליג היה רגיל להאריך הרבה בתפילתו ומשום האורח החשוב בעל הבית היה ממתין עד שיסיים תפילתו. פעם אחת בשבת קודש חלש ליבו של בעל הבית והוא לא יכל להמתין עוד זמן רב, ולכן הלך לביתו לקדש על היין ולטעום. הוא ציווה על הבן שלו שהוא ישב בבית הכנסת וימתין עד שהרה"ק ר' זליג יסיים את תפילתו, ויחזור איתו יחד הביתה, כי את הסעודה ידחה עד בואם.

הרה"ק ר' זליג היה אז זקן בא בימים ומחמת זקנותו כהו עיניו מראות. כשהבן של בעל הבית חזר עם הרה"ק ר' זליג מבית הכנסת, הם עברו דרך אחד הרחובות. הרה"ק ר' זליג עמד לפתע ואמר: "הרגשתי כאן פתאום ריח טוב מאוד, ואני לא יכול ללכת מרוב עונג הריח הטוב שאני מרגיש". בן לווייתו התפלא מאוד, כי הוא לא הרגיש שום ריח כלל. כך הם עמדו במשך זמן מסוים באותו מקום, עד שהרה"ק ר' זליג המשיך ללכת הלאה. כשהגיעו לבית, הבן סיפר לאביו את המאורע ויהי לפלא גם בעיניו. הם התחילו להתחקות על שורש העניין. נודע להם בבירור, שבאותו מקום בדיוק היה לפני כמה דורות משכן כבודו של רבינו. עכשיו התברר להם דבר הריח שהרה"ק ר' זליג הריח באותו מקום. (סיפורי חסידים)

האדמו"ר הרב --- זצ"ל המכונה 'רבי אהרלה קוז'ניצר': נולד בשנת ה'תרנ"א (1891) בקוז'ניץ. בן אחרי בן דור שישי לאדמו"ר רבי ישראל הופשטיין הידוע כמגיד מקוז'ניץ. בברית נקרא אהרון יחיאל. אהרון על שם הרה"ק האדמו"ר רבי אהרן פרלוב מקארלין והשם יחיאל על שם זקנו, אבי אביו, הרה"ק האדמו"ר רבי יחיאל יעקב הופשטיין מקוז'ניץ זיע"א. ב-י"ג אלול ה'תרס"ט (1909) נפטר אביו. רבינו היה באותו הזמן בן 18 שנים. רוב חסידי קוז'ניץ הכתירו את רבינו לשמש כאדמו"ר בקוז'ניץ במקום אביו. חלק מהחסידים הכתירו את הבן השני, רבי אשר אלימלך. בימי מלחמת העולם הראשונה נדד לאזורים שונים ברחבי פולין (רבינו התגורר בערים: וורשה, לובלין, ריקי, ראדום, פירקוב, לודז' ולבסוף קבע את מושבו באוטבוק). בכל מקום שהגיע הוא השפיע רבות על היהודים באיזור. את עיקר תשומת הלב הקדיש לצעירים או לאנשים הפשוטים שביניהם, אלו שהיו צריכים יותר תמיכה רוחנית. אדמו"רים רבים הגיעו לרבינו. החזיר רבים בתשובה. מסעותיו חצו את יבשת אירופה. פעם נסע ללונדון לבדו ללא שום ליווי רק כדי להציל נשמה אחת של בחור. ביקר ברומה, אנטוורפן-בלגיה, צרפת, גרמניה ועוד מדינות במסגרות מסעותיו לחיזוק היהדות אצל בחורים שנזקקו לכך. התעסק בכל כוחו במצוות צדקה וחסד לסייע ולעזור לדלים ולאביונים. לא ירא לומר להם את האמת הצורבת מול עסקנים ופרנסים למרות שידע שהדבר עלול לעלות לו ברדיפות והתנכלויות כפי שאכן קרה. **בעל רוח-הקודש.** שעות ארוכות נהג לעמוד ולהגות בתורה בהתלהבות.

גדולתו בתורה היתה מופלאה. היה בקי בכל חדרי התורה. לילות רצופים ראו את האור דולק בחדרו או פגשו בו בביהמ"ד הריק באישון לילה כשהוא שקוע בלימודו. בתחילת מלחמת העולם השנייה רבינו היה בוורשה. על העיר הוטלה מצור והיהודים רוכזו בגטו. גם שם רבינו המשיך את עבודת הקודש כפי שהיה רגיל. תחת מטר הפצצות הנאצים היה יוצא לרחוב ללא פחד כדי להשיג מזון ומים לעניים ומדוכאים, לחזק ולעודד את רוחם. רבינו היה בין רשימת המבוקשים. דיוקנו הופץ בין השוטרים והחיילים. לא פעם התפרצו לתוך הבית בזמן ששהה שם. למרות שהצדיק ישב ליד השולחן ועסק בתורה, הם לא ראו את הצדיק. בסוף קיץ ה'תש"א (1941) הצליח להימלט מגטו וורשה לז'ליחוב. בערב ר"ה ה'תש"ב (1941) חלה בטיפוס. זמן קצר לפני שנפטר אמר שוב ושוב: "אני לא מסוגל לראות את הצרות של היהודים. שוחטים יהודים ואני לא יכול לעשות דבר". נפטר ב-ד' תשרי ה'תש"ג (1942). חי כ-51 שנים. בהלווייתו השתתפו אלפי אנשים וליוו את רבינו בדרכו האחרונה למרות הסכנה מהנאצים ששלטו שם. היתה זו ההלוויה האחרונה המסודרת בכל פולין בימי מלחמת העולם השנייה. ציונו בזליחוב שבפולין.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' יחיאל יעקב מקוז'ניץ. **אביו:** האדמו"ר ר' ירחמיאל משה. **אמו:** מרת ברכה ציפורה גיטל (בת רבי מרדכי ישראל טברסקי, מחוטין). **אשתו:** מרת רחל בת-שבע (בת דודו רבי אברהם פנחס ספרד מקוניב).

האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן מלעלוב זיע"א סיפר כי כאשר הוא התארח אצל רבינו, הצדיק נתן לו חדר בביתו, ושם היה קובע את תפילותיו. "יום אחד נעלתי את הדלת על מנעול וברח והתבודדתי בתפילה. כאשר סיימתי את תפילתי העמידה ופסעתי לאחוריי הופתעתי לראות את רבינו לידי ומקשיב לתפילתי. עד היום אני תמה מהיכן כל להיכנס שכן נעלתי את הדלת על מנעול ומפתח".

פעם אחת הרבי צעק שצריך להזמין מרכבה כי צריך להגיע דחוף לתחנת הרכבת. האנשים לא הבינו מה קרה והזמינו מרכבה. רבינו פקד על העגלון למהר ולהגיע לתחנה. שם מצא ילד יהודי קטן שמשחק על מסילת הרכבת. הילד לא הרגיש בסכנה. הצדיק לקח אותו בחוזקה. לאחר מספר רגעים עברה שם הרכבת על הפסים שהילד שיחק שם. רבינו הרגיש זאת מרחוק ברוח-קודשו ומיהר להציל את הילד.

פעם אחת רבינו ציווה שכל האנשים כולל הנשים וילדיהם יתקהלו בביהמ"ד שלו באטוואצק בתאריך מסוים. לשמע הבקשה התפללו האנשים, אבל כולם ידעו כי רבינו ניחן ברוח-הקודש ולכן מילאו את בקשתו. ביום המיועד התקהלו כולם: גברים, נשים וטף. ביתו של רבינו היה מעל לבית-המדרש. הם ראו את הצדיק הולך ושב במרפסת וכולו תפוס בשרעפי קודש. לאחר זמן מה נעמד ושאל: "האם כולם כאן?" "כן", השיבו. רבינו ירד והתחיל לחלק את כל הקהל לשלוש קבוצות. רבינו הפריד את אחד הילדים מאביו. הילד ביקש להיות עם אביו, עזב את הקבוצה והלך לקבוצה שבה היה אביו. הצדיק לקח את הילד והחזיר אותו לקבוצה ששם אותו. הילד שלא רצה לוותר שוב עזב את הקבוצה ורבינו חזר על מעשהו כבראשונה. לאחר מכן רבינו ציווה על הקהל לשוב לביתם. כולם תמחו, מדוע עשה כן? לאחר זמן מה הנאצים ימ"ש שלטו שם. קבוצה אחת את כולם, ללא יוצא מן הכלל, נשרפו הי"ד. קבוצה שניה נהרגו ע"י שהנאצים ירו בהם ימ"ש ואילו הקבוצה השלישית כולם נשארו בחיים. באותה הקבוצה היה הילד שרצה להיות בקבוצה עם אביו ושהרבי לא הסכים שיעבור להיות שם.

פעם אחת בחורים רבים קיבלו צו גיוס. הם חששו להתגייס מכיוון שידעו שיאכילו אותם נבלות וטרפות ויתכן וגם ירדו מרמתם הרוחנית. הם פנו לרבינו. הצדיק ביקש שביום מסוים כל הבחורים יתייצבו אצלו. כאשר הגיעו לשם, הרב ביקש מהם להוריד את הציצית מתחת לבגדיהם ולשים אותה על החולצה. לאחר מכן ביקש שיתנו לכולם מטאטים וילכו בשורה כפי שהולכים חיילים עם נשק. הם הלכו סביב הרחוב בו התגורר הרבי וחזרו לביתו. הצדיק לאחר מכן אמר: "כבר עשיתם את כל מה שצריך ואתם פטורים מהגיוס לצבא". **ביום הגיוס שחררו את כולם באופן פלא.**

הרב הקדוש יצחק אריה זקל ליב מתים וורמסר זצ"ל הידוע כ"בעל שם ממכילשטאט": נולד בשנת ה'תקכ"ח (1768) במיכלשטאט שבגרמניה. בילדותו התפרסם בתור עילוי בכל הסביבה. כשהיה בן שמונה לא נמצא מלמד בעיירתו, שהיה מוכשר להיות לו למורה. עפ"י עצתו של הרב-דמתא הסכימו הוריו לשלוח את בנם-יחידם לעיירה הסמוכה כדי שילמד שם תורה. הקושי להוריו היה עצום היות ושישה ילדים לפניו נפטרו. שקדן עצום. פעמים רבות אמו הוציאה את הנר מחדרו בלילה כדי שינוח. אולם בטרם עלות השחר התעורר שוב ולמד למד בישיבתו של ר' נתן אדלר בפרנקפורט, שם מיעט בשינה. הוא ניצל תקופה זו גם ללימוד מעמיק של תורת הקבלה. כשהיה בן 18 קיבל על עצמו לא ליהנות משום דבר חי, ועד זקנה לא טעם דבר חי והיוצא מן החי. סיגף עצמו בסיגופים ותעניות.

פעמים רבות בימי החול הייתה ארוחתו מרק מים וכוס קפה בלבד. בימי שבת וחג אכל רק מרק אפונה ושומן נמס ולעיתים חתיכת דג. היה אהוב וחביב לבריות. עניו מאד והצנע לכת ומעולם לא התפאר בנפלאותיו. רגיל היה לומר כח עושה מעשיו בעזרת ה' בדרך טבעי, בעל צדקה גדול. דקדק במצות שבין אדם לחברו. הצטיין באהבת ישראל ובהכנסת אורחים, והוא בעצמו טיפל בהם, נשא על גבו את ערמות התבן וסידר להם מקומות לינה, באומרו שאינו רוצה למסור מצווה גדולה כזו למישהו אחר. רגיל היה לומר: "אסור להשאיר את העני לרחמי שמיים, על האדם לטפל בו ולדאוג לצרכיו".

כשהגיע לעיר מנהיים פנו אליו בני משפחה שאמם לקתה במחלת רוח ואושפזה בבית רפואה לחולי הנפש וגם סבלה מייסורי גוף נוראים. כעבור שבוע בלבד האם הבריאה – ויהי הדבר לפלא. שמו של רבינו התפרסם וחולים חשוכי מרפא, פנו אליו ונושעו. מאז נודע בכינויו 'הבעל שם'. מתנגדים רבים קמו לו ופרנסי הקהילה בפרנקפורט סיכלו את מינויו כרב והביאו לכליאתו לתקופה קצרה בעוון 'מעשי כישוף ומרמה'. לאחר שהתמנה לרב, פתח ישיבה וסירב לקבל שכר עבור הלימוד שלימד. מהשכר שקיבל עבור סידור קידושין העביר מחצית להוצאות הישיבה. הדאגה לקיומם של שבעים הבחורים הייתה עליו, מתוך אמונה שהקב"ה לא יטוש. פזרן גדול במעשה הצדקה. עניים רבים היו על שולחנו. פזרנותו לצדקה גרמה לו לעיתים קרובות להגיע לסף עניות ממש. בשנות חייו האחרונות חלה, ולעיתים ממושכות היה מרותק למיטת חוליו. בנו ר' מיכאל, מעיד כי מעולם לא התלונן על סבלו, וביקש להסתיר זאת מהמשפחה. נפטר במיכלשטאט בצום גדליה ד' תשרי ה'תר"ח (1847). הבטיח שכל המתפלל על קברו תתקבל תפילתו. נקבר לפי צוואתו המיוחדת יומיים לאחר פטירתו. חי כ-79 שנים. בשנת ה'ת"ש (1940) הרסו הנאצים את מצבתו. לאחר המלחמה הציב נינו, ר' פרץ דרייפוס, מצבה חדשה על קברו.

אביו: ר' מתתיהו המכונה ר' מאטיס ווארמסר (איש תם וישר, ירא אלוהים וסר מרע, התפרנס כסוחר בדים). אמו: מרת סורלה. נשותיו: מרת אלדהיד (זיווג ראשון), מרת חנה בנצינגר (זיווג שני). מרבתי: רבי פנחס הלוי הורוויץ (בעל 'ההפלאה') ור' נתן אדלר. חברותא: הגאון ר' משה (החת"ם סופר). חיבוריו: כל כתביו נשרפו, לבד ממאמר אחד על 'חצי שיעור', שהתפרסם בשם 'שארית יצחק'. הגהותיו לתלמוד ולשו"ע ועוד, הודפסו לאחרונה בספר 'הבעל שם ממכילשטאט'.

מסופר על יהודי בשם מאיר, ששכר דירה מאת שכנו הנפח הנוכרי, בין יתר הסעיפים בחוזה השכירות, הופיע איסור קביעת מזוזה בפתחי הבית, וכן בתוך הבית. כאשר בא מאיר לרבינו וביקש את עזרתו, הזמין הרבי את הנפח ושאלו: "יודע אתה לתקן את ה'כולא הברק'? אם כן עלה על גג ביתי והסר אותו, כיון שאיני צריך לו". הנפח לא הבין מדוע איננו זקוק ל'כולא הברק', "מה תעשה במקרה שברק יפגע בביתך?". שאל הצדיק בחזרה: "האם שמעת פעם על בית יהודי שנפגע מברק?". הגוי הרהר ואחר כך ענה בפליאה "אכן, לא שמעתי. מה הסיבה לכך?", הצדיק הצביע על המזוזה בפתח חדרו ואמר "רואה אתה, זה 'כולא הברק' שלנו היהודים, אנו מעמידים את הדירה כולה תחת השגחתו של הבורא, והוא מגן עלינו מכל רע".

הנפח הנפגע, טפח על ראשו בכעס: "כמה טיפש הייתי כשלא הרשתי למאיר לשים את 'כולא הברק' שלכם בביתי. מיד אלך לומר לו שיקבע גם בדירתו". בערב כשחזר הצדיק מביתו, נישא אליו מאיר ולחץ את ידו: "הרבי השכיל לעשות! הרשע נהפך לאיש אחר". "בעל הבית שלך לא היה ואינו רשע. מה שעשיתי, היית גם אתה משכיל לעשות, אלמלי דאגת למצוות מזוזה, כשם שאתה דואג לעסקיך".

כולא הברק- בעקבות הנזקים הרבים שגרם הברק, המציא פרנקלין את כולא הברק. מדובר במוט ברזל המצוי בגג הבית ומחובר בתיל אל האדמה. הברק, שהו זרם חשמלי נמשך אל המוט העשוי מתכת ונכלא בו. כאשר החשמל מגיע אל האדמה שוב אינו מזיק. מתקן זה פורק את הברק ממטענו החשמלי בלי לגרום נזק וכך מגן על הבית מפני פגיעה. סגולות - המיוחסות לרבנו: למרה שחורה - יאמר פרק כ' שבתהילים. קרדיט ציור תמונת הצדיק: Wikimedia Commons | CC BY-SA 4.0

הרב יהודה אריה לייב משפולי ה'סבא משפולי זצ"ל- נולד בנר ראשון של חנוכה, כ"ה כסליו ה'תפ"ה (1724). אביו שנים רבות היה חשוך בנים, ומסופר שהבעש"ט עוד בימים, שלא הכירוהו עבד למחיתו בכריית טיט וחימר ומכירתו בכפרים. לאחר שהסוס נחלש, הגיע הבעש"ט לביתו ור' ברוך נתן לו סוס אחר, כדי שיוכל להתפרנס. בחצות הלילה ראה ר' ברוך אור וחשש שמדובר בשריפה. בהגיעו למקום ראה את הבעש"ט בחברת אדם גבוה, זוהר והוא התעלף. לאחר שעוררו, בירך אותו הבעש"ט שיזכה לבן ואף גילה את **אוזנו, כי האיש הנוסף היה ר' יהודה ליווא, המהר"ל מפראג, ונשמתו תגיע בתינוק שיוולד להם**. בעת הברית הגיע הבעש"ט וברך את הרך הנולד, שיזכה להיות כאברהם אבינו ונתן לו את הכינוי 'סבא'. כבר מילדותו שקד ימים ולילות על לימוד התורה. בהיותו כבן שמונה היו שגורים בפיו חמישה חומשי תורה, נביאים וכתובים וכן שישה סדרי משנה. כשאביו היה כבן 60 נפטרה אשתו, והוא נפל מכל עושרו הגדול והפך לעני מרוד, והוא שלח אותו לר' פנחס שפירא מקוריץ. לאחר נישואיו ישב כשמונה שנים בבית חותנו במידודובקה.

כאשר הגיע לבעש"ט הקדוש יחד עם רבו (ר' פנחס שפירא מקוריץ) הלה הורה, כי על מנת להשיג שלימות לתיקונו עליו לערוך גלות במשך 7 שנים! לאחר שהתיישב בשפולה, אלפי חסידים נהרו אליו ורבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. ראה את אליהו הנביא. סיפורי הצלה רבים נקשרו לשמו. נפטר ב-ו' בתשרי ה'תקע"ב (1811). חי כ-87 שנים.

אביו: ר' ברוך גרונדי. **אמו:** מרת רחל. **אשתו:** מרת פסיה מירל (בת השו"ב ממדידובקה). **מרביתו:** ר' ישראל בעש"ט, ר' דב בער (המגיד ממזריטש), ר' פנחס שפירא מקוריץ, ר' יעקב יוסף מפולנאה (בעל ה'תולדות יעקב יוסף'). **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' משה צבי גוטרמן מסאווראן. חיבורים על אודותיו: יתפארת מהרא"ל-תולדות חיי וסיפורים אודותיו, ליקט וחיבר ר' יהודה יודל רוזנברג.

לפני שרבינו התפרסם כמנהיג וצדיק ובעל מופת, הוא ערך גלות, ונדד במשך שנים רבות על פני ערי רוסיה וכפריה. כשהיה מגיע למקום מסוים, הוא היה נכנס למקום ההקדש שיועד להכנסת האורחים המקומית. במקום זה מצאו הנודדים קורת גג מעל לראשם, ואנשי הקהילה דאגו למזונותיהם. לקראת שבת היו בעלי הבתים מחלקים את האורחים ביניהם, והזמינו אותם לסעוד על שולחנם בשבת קודש.

פעם אחת כאשר הגיע רבינו לזלוטופולי, לא הרחק מקייב שבאוקרינה, מצא שם קהילה של יהודים יראי שמיים, אבל מלבד להתפלל ולומר תהילים, הם לא ידעו כלום, ומשום כך היה האדם החשוב ביותר בעיירה, דווקא השמש של בית הכנסת, כיוון שהוא שימש כבעל קורא בתורה, וגם התוקע בראש השנה וכו'. לאחר שהגבאים התנו תנאי, למי שהציע את עצמו לתפקיד שמש שיידע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, אלה היו שני דברים, שיהודי העיירה פחדו ורעדו מפניהם ביותר, פרשת התוכחה, שבה קוראים בתורה פעמיים בשנה, והתקיעות בשופר בראש השנה ואחרי נעילה של יום כיפור, ואיש מהם לא היה מוכן לקחת את התפקידים הללו על עצמו. לכן היו מעמידים תנאי, כאשר שכרו שמש, שיהיה הוא שיקרא בתורה וגם יעלה לתורה לפרשת התוכחה, וגם יתקע בשופר, מתי שצריך.

באותו הזמן השמש הזקן הלך לעולמו, והם חיפשו שמש. הגבאים שאלו את ר' אריה לייב, אם הוא יודע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, ואם יהיה מוכן לקבל על עצמו את תפקיד השמש והוא השיב בחיוב במספר תנאים. אחד מתנאיו היה, שיחממו את המקווה פעמיים בשבוע בנוסף לערב שבת. בשבועות הראשונים קיבל הבלן את התנאי ומילא אחר ההוראות שקיבל, אולם במשך הזמן התברר לו, כי במשך השבוע איש אינו מבקר במקווה זולת השמש, שנוהג היה לטבול כל יום אחרי חצות הלילה, התמלא הבלן כעס, הייתכן, מי שמע דבר כזה לחמם את המקווה רק בשביל השמש? מה פתאום הוא צריך ללכת למקווה כל יום ולא מסתפק רק ביום שישי לכבוד שבת?

הבלן עשה דין לעצמו, לא זו בלבד שהפסיק לחמם את מימי המקווה במשך השבוע, אלא אפילו נעל את הדלת. הוא לא ידע כי אצל חסידים נהוג לטבול במקווה בכל יום. רבינו דיבר עימו וממש התחנן לו, שיתן לו לפחות את המפתח, הוא אפילו הציע לו כסף, אולם הלה התעקש ובשום אופן לא היה מוכן לסגת מעמדו.

בראות רבינו כך, פנה אליו ואמר, שאם ייתן לו תקיעת כף שלא תספר לאף אחד, הוא יגלה לו סוד גדול. בתנאי שיפתח לו את המקווה. ורבינו אמר, שיש בכוחו להענישו על היחס שלו, אלא במקום זאת יעשה לו טובה גדולה מאוד. בת הבלן התעוורה בזמן מחלתה לפני שנים אחדות ורבינו אמר, שאם יקבל את המפתח, יתפלל עבורה וה' יפקח את עיניה.

למחרת בבוקר פרצה מהומה רבתי בביתו של הבלן, הבת הבכורה התעוררה בהתרגשות גדולה, ובקולי קולות היא קראה לאביה ואימה וצעקה בשמחה: "אני רואה!". מיד באו כל השכנים לחזות בפלא הגדול, והבלן שמר את מוצא פיו ולא סיפר בזכות מי. רק כעבור שנה, כאשר הבלן חלה במחלה קשה, וחש כי ימיו ספורים, הוא שלח לקרוא לגבאים, ובנשימתו האחרונה גילה להם את הסוד של בתו, הוא ביקש מהם לספר בעיירה, כי השמש הוא איש קדוש וצדיק נסתר, שכולם יידעו איך להתנהג אליו בדרך ארץ.

השמועה על אודות רבינו בעל המופת פשטה בכל הסביבה הקרובה והרחוקה, מכל המקומות החלו אנשים לבוא לעיירה כדי לשטוח את צרותיהם ובעיותיהם, ולבקשו שיתפלל עבורם, לבריאות, פרנסה, ילדים וכו'. אולם רבינו עדיין לא היה מוכן לקבל על עצמו להתגלות ולהיות רבי מכיוון שעדיין לא השלים את מכסת הגלות שהשית על עצמו, והוא הודיע איפוא לגבאים, כי עליו לעזוב את העיירה ולחדש את נדודיו, הוא אכן יצא לדרך והמשיך לנוע ולנדוד במשך שמונה שנים רצופות, לאחר מכן הוא קיבל על עצמו את הרבנות של העיר שפולי.

הצדיק הרב נח גד וינטרוב זצ"ל - נולד ד' תשרי ה'תרמ"ט (1888) בפלאונו (כפר במחוז ראדומסק) שבפולין. אותו יום היה צום גדליה דחוי ואביו רצה לקרוא לבנו גדליהו, אולם התינוק חלה ולא יכלו לערוך ברית עד פרשת נח. אביו החליט לקרוא לבן נח. תוך כדי הברית ראה שהגימט' של נח עולה בדיוק גדליהו. עוד בימי ילדותו שקד על התורה הקדושה ימים ולילות. בעל כישרונות מופלאים. יראתו קדמה לחכמתו. בגיל עשר אביו לקחו ללימוד משותף בש"ס ובפוסקים בעיון. אחרי נישואיו גר בראדומסק סמוך להוריו.

עסק בהוצאת ספרים ופתח בית מסחר לספרי קודש. רוב ילדיו נפטרו בצעירותם אבל למרות הכל היה תמיד בשמחה. עודד נדכאים ונשברי לב. כאשר שמע כי בבית מסוים אין מה לאכול, היה נכנס בשקט דרך החלון ומניח כסף על השולחן ובורח כדי שלא יידעו מי הנותן ולא יתביישו. ייסורים רבים עברו על רבינו והוא קיבל אותם באהבה. לאחר פטירת אשתו הראשונה הוסיף לשמו את השם 'גד', בעצת האדמו"ר ר' שלמה גולדמן מזוועהיל.

בשנת ה'תרפ"ד (1924) עלה לארץ בהוראת אביו שציווה עליו לדאוג לעליית כל בני המשפחה אחריו. באונייה הפליג לאלכסנדריה, שם נסע ברכבת והגיע לירושלים. שם החליף את בגדיו כמנהג המקום. כינה את עצמו בכתביו 'הירושלמי'. מעולם לא עזב את הארץ. למרות המצב הכלכלי הקשה בירושלים פעל לעליית משפחתו והמוני יהודים שפנו אליו. אביו נפטר לפני שזכה לעלות לארץ. גאון אדיר בתורה. בקיא עצום ברזי התורה וסודותיה. חסיד וחרף. למדן ובעל זיכרון נדיר. כתב עשרות שירים על שבת ומועדים בדרך הסוד.

אהב את הבריות וקרבתו לתורה. איש אמת. התמדתו היתה מופלאה. חריצותו היתה לשם דבר. יושב בבתייהם של גדולי ישראל ורשם מפייהם את דברי תורתם. היה מקורב לרבים מרבני ירושלים. בשנת ה'תרפ"ו (1926) היה ממקימי חברת 'זיכרון דוד' שעסקה בהקמת היישוב מגדל עדר (גוש עציון). התאמץ להעלות את בני משפחתו לארץ. בשנים האחרונות לחייו גר ביפו ואחר כך בבני ברק. מספריו משתקפת גאונות עצומה והיקף למדנותו המופלגת. נפטר ב-ז' תשרי ה'תשט"ו (1954). חי כ-66 שנים. ציונו בבית הקברות זיכרון מאיר בבני-ברק.

אביו: ר' יעקב דוד (שם המשפחה היה רבינרזון, האדמו"ר ה'ישמח ישראל' הורה לחסידיו שלבקשת רפואה לחולה ילכו אליו וייושעו). אמו: מרת פרימט קמינסקי. **נשותיו:** מרת יוכבד (זיווג ראשון, בת ר' שמואל צבי טייטלבוים ממשפחת ה'ישמח משה'. נישאו בשנת ה'תרס"ו [1905]), מרת מלכה (זיווג שני, למשפחת ברסוקי). **ילדיו:** בתו היחידה מזיווג ראשון, ר' יעקב דוד (מזיווג שני; ראש ארגון 'בני דוד' שעסק בהפצת תורה בתל אביב והסביבה). **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר ר' ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר מאלכסנדר, האדמו"ר ר' אלימלך מנחם מנדל לנדא מסטריקוב, ר' יוסף חיים זוננפלד, המקובל ר' חיים שאול דוויק הכהן. **מספריו:** חיבר למעלה ממאה ספרים וקונטרסים, ובהם 18 קונטרסים על שבתות ומועדים ו-44 'ספרי החן' **ינחילאל** - על שבועות **ידביר הגן** - על פרשיות התורה **יטוב עין** - על פרקי דרבי אליעזר **ירזי לי** - על שיר השירים **ישער בועז** - על מגילת רות **אלישיב** - על מגילת איכה **יאש המזבח** - על קהלת **יעורה כבודי** - על מגילת אסתר ועוד.

תושבי שכונת 'נווה שלום' ביפו סיפרו סיפור שנחרט בליבם לנצח מהתקופה שבה רבינו גר בתל אביב: היה זה בעת שהמתפללים התאספו לתפילת 'כל נדרי' בליל יום הכיפורים. באותו ביהכ"נ היו שני יהודים שחיו בסכסוך שנים. ניסיונותיו של רבינו לפשר ולעשות שלום עלו בתוהו. כאשר התקדש החג הגיעו כולם לבית הכנסת עם ה'קטיל' הלבן כמלאכים. הכל הלך כמתוכנן, ספרי התורה הוצאו מההיכל, ההתרגשות בשיאה, גם אלו שלא פוקדים בכל השנה את בית הכנסת הגיעו לקראת התפילה כל נדרי.

רגע לפני שהחזן התחיל כל נדרי, רבינו עלה על הבימה והכריז בקול נרגש, שהלילה לא ייגשו להתפלל את תפילת כל נדרי, עד שאותם יהודים יתפייסו ביניהם. "אם יהודים לא יכולים להתפייס ביניהם ולמחול אחד לשני, ואין יום הכיפורים מכפר עד שיתפייס עם חברו, אין טעם להתפלל ביום כיפור", אמר. לא היה אחד שהעז לערער על קביעת הצדיק. אבל הניצים מסרבים להתפייס. המריבה העזה והמטען הכבד שכל אחד נשא בליבו על חברו, גם הלילה הקדוש לא הצליח לגרום להם לשוב ולהתפייס.

כך חלפה שעה ארוכה בדממה לראות כיצד ייפול דבר. אחד הניצים היה לקראת 'שבירה' והסכים להתפייס אבל חברו העקשן נותר בשלו. חלפה לה שעה ותפילת כל נדרי לא התחילה. היהודי השני שהיה עקשן במיוחד החליט בצעד של רצון טוב לעזוב את בית הכנסת תוך שהוא מפטיר שאינו מוכן להשלים. הקהל היה בטוח שבכך הגיעה לסיומה סאגת תפילת כל נדרי, אבל הצדיק חשב אחרת. רבינו קם ממקומו ויצא במהירות בעקבות אותו יהודי שכבר הספיק לעזוב את מפתן בית הכנסת ואמר לו: "אתה יכול לצאת וללכת אבל תדע לך שאם לא תסכים לסיים היום את המחלוקת, אתה תישא באחריות על כך שיהודים לא יתפללו הלילה את תפילת 'כל נדרי'..."

המילים שיצאו בקול נרגש בדברים היוצאים מן הלב מפיו הקדוש של הצדיק הצליחו להמיס את לב האבן של אותו יהודי שרק לפני דקות ספורות עזב את בית הכנסת. לאחר מספר דקות היהודי יחד עם רבינו נכנסו לבית הכנסת. האיש הלך היישר למקום של יריבו. לעיני כל הציבור הם התפייסו בהתרגשות רבה ובדמעות שליש. רק אז נחה דעתו של הצדיק וראו אור גדול על פניו. כולם חשו בדקות אלו שהצדיק הצליח לשבור את המחיצה של ברזל גם בין עם ישראל לאביהם שבשמיים ולפעול שהתפילות של היום הקדוש יתקבלו ברצון. ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם. כפירוש רש"י "בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוש ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם".

בשעת לילה מאוחרת כשבבתי הכנסת האחרים כבר סיימו מזמן את תפילת ליל יום הכיפורים, בשכונת נווה שלום ביפו התחילה תפילת 'כל נדרי' זכה וטהורה. "תפילת 'כל נדרי' כזאת", מתפללי בית הכנסת העידו, "היתה בהתעוררות מופלאה של תשובה ומעשים טובים שכמותה לא חווינו מעולם".

הצדיק הרב יעקב ענתבי זצ"ל- המשפחה במקור היא מספרד. בזמן גירוש ספרד ראש המשפחה הצדיק רבי רחמים החליט לעבור לחאלב, כך רבינו נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) בחאלב. כבר בגיל צעיר התפרסם שמו של רבינו כחריף ובקי. לאחר נישואיו עבר לדמשק. כשהיה כבן עשרים-ושתיים שנה התמנה לרבה של דמשק שבסוריה. בתפקיד זה כיהן במשך כשלושים שנה. בימיו, התחוללה שערורייה גדולה סביב פרשת ירושת וחלוקת כספי השר רבי חיים פרחי, הפרשה הסעירה את בתי הדין בסוריה, בטורקיה ובארץ ישראל, ולוותה בחירופים וגידופים, וגם הלשנות לשלטונות נגד רבינו. רבינו קיים בעצמו "לא תגורו מפני איש", דן דין אמת לאמיתו וגם פרסם 'כתב סירוב' נגד אחיו של השר שסירב לקבל את הכרעת הדין. בשנת ה'תקס"ט (1809) נסמך לרבנות בידי הראשון לציון ר' רפאל יוסף חזן.

ביום ד' ר"ח אדר א' ה'ת"ר (1840) כומר בשם באדרי תומא ומשרתו נעלמו. שונאי ישראל העלילו על היהודים שהם רצחו אותם כדי להשתמש בדמם לאפיית מצות. השלטונות אסרו בבית הסוהר את רבינו ואת ראשי הקהל. הם עינו אותם בעינויים קשים ומרים במשך כחצי שנה כדי שיודו שהם רצחו את הכומר ומשרתו. לאחר מאמצים רבים של השר משה מונטיפיורי רבינו שוחרר. מיד לאחר מכן החליט לעזוב את דמשק ולעלות לירושלים. ביום ב' אדר ה'ת"ר"א (1841) יצא מדמשק. כשהגיע לארץ הראשון לציון הציע לו לשמש במקומו אבל רבינו סירב. בירושלים, פעל להסכם בעניין החובות של עדת האשכנזים לעדת הספרדים, והביא לשלום וקירוב לבבות ביניהם.

נפטר ב-ז' תשרי ה'ת"ר"ז (1847). חי 59 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. על מצבתו נכתב: 'הרב הגדול המפורסם בקדושתו וחסידותו שמסר עצמו גופו ונפשו וקידש שם שמים ברבים, וסבל זמן רב כמה עינויים ויסורים קשים ומרים בלי שיעור על העלילה הרעה דמשק יע"א'. קברו התפרסם כמקום המסוגל לישועות. בספר 'עוד יוסף חי' הובא בשם מגידי ירושלים, שכל המתפלל בזמנים מסוימים, בשלושה קברות צדיקים הטמונים בהר הזיתים והם 'אור החיים' הקדוש, הרש"ש, ורבי יעקב ענתבי בעז"ה יפקד בזרע קודש של קיימא'.

סבא (מצד אביו): ר' יצחק (כיהן כרבה של חאלב. מח"ס 'בית אב'). **אביו**: ר' דוד. **אשתו**: מרת מזל אוב. **בניו**: רבי משה חיים (מרבני ירושלים), רבי יוסף (מרבני קהיר שבמצרים). **בנותיו**: מרת מרחבא (נישאה לנכדו של ר' חיים פרחי), מרת אסתר (נישאה לחכם רפאל יצחק ישראל אב בית הדין הספרדי בירושלים). **מספריו**: **יאביר יעקב**- שו"ת (מופיע בסוף הספר 'באור החיים' של הרב חיים כפואי). חיבר פזמונים רבים שיהודי דמשק שרו בימי חג ומועד **זכור לאברהם**- ישוב רבינו על קושיית ה'מגן אברהם' בהלכות פסח.

פרק מרכזי בחיי רבינו היתה 'עלילת הדם בדמשק'. ביום שישי ה' אדר ה'ת"ר (1840) כומר בשם 'באדרי תומא' ומשרתו נעלמו. שונאי ישראל העלילו על היהודים שהם רצחו אותם כדי לקחת את דמם לאפיית מצות. השלטונות אסרו בבית הסוהר כמה מראשי הקהל ובראשם רבינו. הם עינו אותם בעינויים קשים ומרים במשך כחצי שנה, כדי שיודו שהם רצחו את הכומר ומשרתו. הסבל הנורא שעבר רבינו אינו ניתן לתיאור ומה הם עברו בין כותלי הכלא. לא פעם הם העדיפו את המוות מחיים. השלטונות גם אסרו להודיע על דבר המאסר למישהו מחוץ למדינה, עד שאחד מיהודי העיר, רבי אליהו די פיג'וט, התחפש לגוי וכתב מכתבים רבים שהרעישו את העולם היהודי. המהלך שלו הביא להתערבותם של משפחת 'רוטשילד' ושל השר משה מונטיפיורי. הם פעלו ללא לאות עד שהוציאו את רבינו וחבריו מאפילה לאורה. היה זה ביום ח' אלול ה'ת"ר, יום זה נקבע ליום שמחה בקרב יהודי דמשק, ונהגו שלא לומר בו תחנון.

לימים, השר מונטיפיורי את רבינו פגש. הוא אמר לו שאי אפשר להאמין שעברו עליו יסורים קשים כאלו, יותר מיסוריהם של עשרה הרוגי מלכות. בוודאי שיש סוד בדבר. הוא ביקש מרבינו שיגלה לו את הסוד. רבינו השתמט מלענות, אבל לאחר הפצרות רבות, **רבינו ענה שהוא ניצוץ משיח בן יוסף, והצורר שייסר אותו הוא ניצוץ של ארמילוס הרשע, ואותה עת היתה ראויה לגאולה, אלא שמידת הדין קטרגה, וזמן הגאולה נדחה והתגלגלה העלילה.**

לאחר ששחררו אותו מבית-הכלא בדמשק רבינו החליט לעזוב את דמשק ולעלות לירושלים. ביום ב' אדר ה'ת"ר"א יצא מדמשק. על בואו של רבינו לירושלים, רבי דוד לניאדו מספר: "שמעתי מחכם זקן ממשפחת ענתבי, קודם שהגיע רבי יעקב ענתבי לירושלים הרב הראש"ל הגאון רבי יהודה נבון (בדעה אחרת הרב חיים אברהם גאגין) ראה בחלום שאמרו לו: 'יעקב אביו בא לירושלים ואתה שוכב על מיטתך?'. הוא לא הבין מה פשר החלום ומה פתרונו. השכם בבוקר הלך לבית המדרש לישיבה ואמר לחכמים, בלילה הזה הראוני בחלומי שיעקב אביו בא לירושלים ולא ידעתי מה החלום ומה פתרונו. ענה לו חכם אחד מחכמי הישיבה: "זה פתרונו, שמעתי שהרב החסיד הקדוש רבי יעקב ענתבי שהתייסר ייסורים קשים ומרים בא כעת לירושלים". הראש"ל והרבנים התאספו כולם ויצאו לקראתו. כאשר רבינו הגיע, הראש"ל פשט את המצנפת שלו ורצה לשים על רבינו. רבי יעקב לא רצה בשום אופן ללבושה את המצנפת ואמר לו: "חס וחלילה, די לי, עמי היתה ושלחתי, ברוך ה' יצאתי ידי חובתי עם הרבנות והציבור שתהילות לה' יתברך נכנסתי בשלום ויצאתי בשלום. באתי לעבוד את ה' בשוב הדעת ובישוב טוב בירושלים בהשקט ובטח. ומי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותיו די. עכשיו אני פטור מעול הציבור בשמיים ובארץ. אכלתי, לקיתי ושילמתי, גבר עלי חסדו שזכיתי לבוא לירושלים לחיים טובים ולשלום. אכ"י"ר".

הנהגותיו של רבינו היו בפרישות וחסידות. לאחר פטירתו, בני ביתו סיפרו, כי בתקופת ימי השובבי"ם היה צם במשך שישה ימים רצופים. בשבת היה אוכל את שלושת הסעודות ולאחר ההבדלה היה טועם כזית בלבד למלווה מלכה'.

שנה אחת לאחר שבירך ברכת האילנות, התייבשו כל העצים, מאחר שבברכתו בירר את כל ניצוצות הקדושה שהיו בהם.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל

PnineZadikim@gmail.com

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים